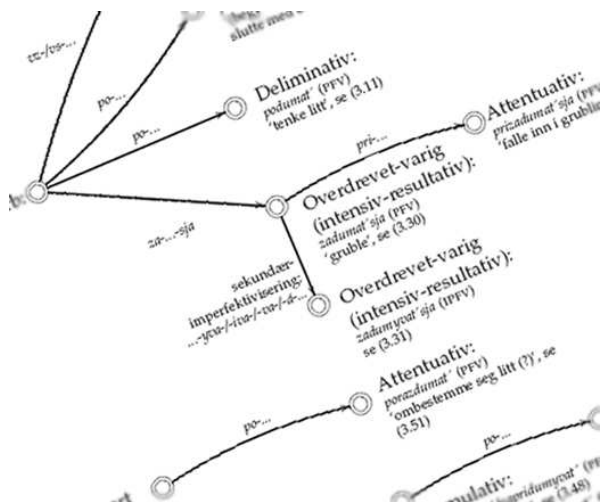

02. mai 2007

Abstract

Morphologically marked *Aktionsarten* ('modes-of-action') in Russian may be derived from unmarked source verbs. The resulting verbs' meaning can be specified by creating new lexemes by means of prefixation and suffixation. These lexemes and their respective morphological operations can be systematicised in extensive networks. As will be shown in this thesis, illustrations of such networks can make a foundation for deeper studies of semantic changes that accompany these operations. Through concrete examples of Russian verbs we will uncover how thorough simplifications in foreign language learning books can point out the wrong path in the process of obtaining a foreign language.

Innhold

Innledning	7
1 Det russiske verbsystemet	9
1.1 Innledning	9
1.2 Morfologisk markering av verb	10
1.3 Tempus	13
1.4 Aspekt	16
1.5 Aksjonsarter	18
1.6 Videre	21
2 Aksjonsarter i nettverk	23
2.1 Morfemstrukturer som grunnlag for nettverksstrukturer	23
2.2 Modell for illustrasjonene	23
3 De morfologisk markerte aksjonsartene i russisk	27
3.1 Noen innledende bemerkninger til kapittelet	27
3.2 Zaliznjak og Šmelëvs perfektive aksjonsarter	30
3.3 Zaliznjak og Šmelëvs s imperfektive aksjonsarter	48
3.4 Transisjonene som danner morfemstrukturene	53
4 Nettverk som analysemetode	55
4.1 Innledning	55
4.2 Analyse av <i>dumat'</i> ('tenke')	55
4.3 Analyse av <i>govorit'</i> ('snakke')	57
4.4 Avslutning	62
5 Konklusjon	63
A Oversikt over aksjonsartene	65
B Administrative bemerkninger	67
Bibliografi	70

Innledning

Denne masteroppgaven tar for seg morfologisk markerte aksjonsarter og deres semantiske last for verb i russisk. Den noe bombastiske tittelen kommer av at jeg blant annet vil omtale 20 ulike leksemer derivert fra *dumat* ('tenke'), som jeg har listet opp i avsnitt 3.1.1 og forbundet i et nettverk i avsnitt 4.2. 'Måter' henspiller på Zaliznjak og Šmelëvs (2000) beskrivelse av sine aksjonsarter, som er sitert i avsnitt 1.5.2.1. Riktignok er ikke alle 'tenke'-leksemene av ulike aksjonsarter, men de er likefullt ulike leksemer med ulike betydninger.

For å behandle emnet *aksjonsarter* i russisk, må en ha en viss innsikt i hvordan verbsystemet som helhet fungerer. Det er strengt nødvendig å inneha en forståelse av hva *aspekter* er for noe, da disse interagerer nært med aksjonsartene, både morfologisk og semantisk. En kort oppfriskning av leserens kunnskaper om disse emnene gis i kapittel 1.

Videre i det kapittelet vil jeg omtale Zaliznjak og Šmelëv (2000) og Mathiassen (1996) som, hver på sine måter, gir omfattende framstillinger av det russiske verbsystemet. Det sistnevnte verket er skrevet for et norsk eller skandinavisk publikum (Mathiassen 1996, s v), og nevner knapt aksjonsarter i det hele tatt. Likevel er dette verket såpass betydningsfullt i norsk sammenheng at jeg velger å ta opp en del punkter derfra.

Zaliznjak og Šmelëv (2000) gir en fyldig sammenstilling av de viktigste verkene innen forskningen på russisk aspektologi myntet russisktalende personer som sin målgruppe (2000, s 7). Jeg vil derfor kontrastere Zaliznjak og Šmelëv med andre viktige bidrag til aspektologiteorien i kapittel 1. I tillegg blir også nyere arbeider benyttet for å nyansere synet på deler av aksjonsartene. Dette fører oss til en problemstilling som er presentert i kapittel 2.

I kapittel 3 skal vi se nærmere på Zaliznjak og Šmelëvs oppsummering av grunnleggende aksjonsarter i russisk, og hvordan de kan illustreres i nettverk. Deretter, i kapittel 4, som er oppgavens hoveddel, vil det bli vist hvordan aksjonsartene fra kapittelet før kan bli nøstet sammen i større nettverk. Det gis også en eksempelbasert gjennomgang av hvordan disse nettverksillustrasjonene kan brukes som verktøy for å analysere hvilke morfologiske operasjoner som finner sted, og hvordan deres semantiske bidrag virker inn på de enkelte verbene. Vi skal se hvordan en med denne analysemetoden kan utlede nye innsikter om den fraksjonen av det russiske verbsystemet aksjonsartene utgjør. Tilslutt presenteres noen avsluttende bemerkninger i kapittel 5.

Kapittel 1

Det russiske verbsystemet — en kortfattet og selektiv innføring

SLAVISKE SPRÅKS VERBSYSTEM, deriblant det russiske, er på mange måter ulikt verbsystemene i andre europeiske språk. I dette kapitlet introduseres de finurlighetene ved dette systemet som er sentrale for resten av oppgaven.

1.1 Innledning

Russisk er et 'sterkt syntetisk bøyningsspråk', med en langt mer komplisert morfologi enn analytiske språk som svensk, dansk og norsk (Mathiassen 1996, s 3). Det russiske verbsystemet ugjør intet unntak fra dette. I avsnittene 1.3 og 1.4 skal vi se nærmere på fenomenene tempus og aspekt i russisk.

En ganske generell og metaforisk definisjon av aspekt gis av Comrie (1976), nemlig at 'aspekter er ulike måter å se den interne temporalkonstituensen til en situasjon' (1976, s 3, fotnote 1).

Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 11) påpeker innledningsvis at en i russisk '[m]ed aspekt kan [...] fokusere på betydninger som tidslokasjon, dynamikk/statistitet, delelighet, varighet, momentanitet, sedvane, inkoativitet, resultativitet osv.' Dette illustreres videre av det følgende sitatet:

Med mengden av uttrykkende midler som de slaviske verbene har, og spesielt de perfektive, med sin uvanlig rike palett av fine og finere betydningsnyanser, gir det slaviske verbet en mangetydighet og dyphet som ikke kjenner noen parallell i sirkelen av europeiske språk.

Fra Isačenko (1960), referert av
Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 126).

Comrie (1976) gir en forklaring på hvilket forhold aspekt har til tempus,¹ et forhold som Dowty (1979, kap 2.2) imidlertid formulerer noe klarere:

Tempus relaterer situasjonstiden til taletidspunktet.

Aspekt spesifiserer hvilken del av en situasjon en refererer til; begynnelse, midt eller slutt, og om situasjonen er komplettert eller muligens ukomplettert.

Men før vi ser nærmere på tempus og aspekt, kan vi i avsnitt 1.2 lese om tillegg av affikser i verb. Det er nemlig de morfologiske midlene en bruker for å uttrykke både tempus og aspekt i russisk.

1.2 Morfologisk markering av verb

Kategoriene tempus og aspekt er i hovedsak morfologisk markert på verbene i russisk. Det finnes likevel enkelte hyppig forekommende unntak for disse kategoriene, som vil bli nevnt i henholdsvis avsnitt 1.3.1 og 1.4.1.

Mathiassen (1996, s 65) nevner *prefigering* og *suffigering* (med fellesbetegnelsen *afffigering*) som avledningsmidler for russiske ord (eller mer presist *leksemer*). Som Nordgård (1999, s 31) bemerker, danner slike avledningsmorfemer nye leksemer, noe bøyningsmorfemer aldri gjør. I de neste underavsnittene skal vi se nærmere på hvilke roller en kan si at prefikser og suffikser egentlig spiller i deler av det russiske verbsystemet.

1.2.1 Prefikser

I følge Nordgård (1999, s 40) er prefikser morfemer som er plassert foran en stamme eller rot.

I russisk fungerer følgende lov for bruk av prefikser (prefigering):²

Lov 1 (Perfektivisering ved prefigering i russisk)

Ethvert verb som er dannet av å ha tilknyttet et annet verb et prefiks, og som ikke er eksplisitt imperfektivisert, er et verb av PFV aspekt. (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 78)

Ulike forskere opererer med ulike tall på hvor mange prefikser som brukes i russisk; Zaliznjak og Šmelëv mener at det er rundt femti (hvorav flere er flertydige) som aktivt brukes i orddannelsen av verb (2000, s 104). Borik hevder at tallet er tjueåtte prefikser som kan puttes på et imperfektiv (IPFV) verb for å få et perfektiv (PFV) resultat (2006, s 104). Begge henviser til *Russkaja grammatika* ('Russian Academy Grammar').

¹ Comrie (1976) forklarer, noe kryptisk, at 'tempus skildrer situasjonsekstern tid, og plasserer situasjoner i tid, vanligvis med referanse til nåtiden,' mens 'aspekt betegner situasjonsintern tid (kun med intern tidskontituens, ikke med noen eksternt tidspunkt).'

² Denne loven gjelder vel å merke kun for morfologiske transisjoner som skjer på russiske verb. Den gjelder *ikke* for låneord fra andre språk (deriblant kirkeslavisk) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 78).

1.2.2 Suffikser

Suffikser er morfemer som er plassert på slutten av stammer eller røtter (Nordgård 1999, s 40). For russiske verb er det tre ulike typer suffikser som er av betydning, nemlig avledningsmorfemer, bøyingsmorfemer og *-sja*-suffikset.

1.2.2.1 Suffikser som avledningsmidler

Tillegg av imperfektiviserende suffiks er den eneste måten et prefigert verb kan imperfektiviseres. Denne operasjonen er vist i eksempel (1.1), og omtales nærmere som 'sekundærimperfektivisering' i avsnitt 1.4.2.

- (1.1) *za-duma-t'-sja* → *za-dum-yva-t'-sja*
 OVV.PFV-tenke-INF-sja.OVV OVV-tenke-IPFV-INF-sja.OVV
 'gruble' (PFV) → 'gruble' (IPFV)

Skulle så verbet som er imperfektivisert ved suffiksing bli prefigert, vil det igjen bli PFV (vist i eksempel 1.2, jfr lov 1).³

- (1.2) *vy-dum-yva-t'* → *na-vy-dum-yva-t'* →
 PFV-tenke-IPFV-INF KUM.PFV-PFV-tenke-IPFV-INF
 'fantasere, skrive' (IPFV) → 'fantasere, skrive' (PFV) →
po-na-vy-dum-yva-t'
 KUM.PFV-KUM-PFV-tenke-IPFV-INF
 'fantasere, skrive' (PFV)

Verb kan altså perfektiviseres ved prefigering, men også ved suffigering (som i eksempel (1.3)).

- (1.3) *kriča-t'* → *krik-nu-t'*
 skrike-IPFV-INF skrike-SEM.PFV-INF
 'rope, skrike' (IPFV) → 'rope, skrike' (PFV)

Russiske verb kan kun ta ett avledningssuffiks. Det betyr at et verb som har blitt tillagt et perfektiviserende suffiks *alltid* vil forbli PFV, uansett hvilke morfologiske operasjoner det senere gjennomgår. Den eneste måten å imperfektivisere et slikt verb vil være å reversere denne morfologiske operasjonen; nemlig å fjerne det perfektiviserende suffikset.

Dermed kunne en tenke seg at alle verb som inneholder suffikset *...-nu-...* utvetydig er verb av PFV aspekt. Dette er imidlertid ikke tilfelle, da det forekommer IPFV simplex-verb som har *...-nu-...* i seg (for eksempel *dochnut'* ('krepere' (IPFV))).

³ I de to glossete eksemplene som er gitt så langt, ser vi et dilemma. Jeg anser det som irrelevant å beholde PFV-markeringen ved et prefiks når et verb blir imperfektivisert. Likevel, når et verb som inneholder *...-yva-/-iva-...* og deretter blir perfektivisert ved prefigering, må imperfektiv-suffikset fortsatt ha en eller annen merking (siden det fortsatt er atskilt fra verbets rot). Jeg vil derfor beholde IPFV-merkingen av *...-yva-/-iva-...*. Da dette kan virke noe forvirrende, vil jeg alltid oppgi det gjeldende verbets aspekt i oversettelsen av det.

Danning av PFV verb ved suffigering er temmelig perifert (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 78), i motsetning til danning av imperfektive verb på denne måten (se nærmere omtale av dette under punktet 'sekundærimperfektivisering' i avsnitt 1.4.2). Dette illustreres av antallet aksjonsarter som er dannet ved suffigering (se vedlegg A for en kjapp oversikt over aksjonsartene i tabellform).

1.2.2.2 Suffikser som bøyingsmidler

Også tempusfleksjon markeres ved bruk av suffikser, hvilket er vist i eksemplene i avsnitt 1.3.1 på side 14. Mathiassen (s 65) mener imidlertid at suffikser som er bøyingsmorfemer 'ikke noe suffiks i egentlig forstand, men en *fleksjonsendelse* [...]'. Det er meg ukjent hvorfor bøyingsmorfemer ikke skulle telle som suffikser.

1.2.2.3 -*sja*-suffikset

Når det gjelder -*sja*-suffikset, er Mathiassens termbruk enda mer *ad hoc*. Kun ved ett tilfelle kaller han -*sja* et suffiks (1996, s 406), mens han vanligvis benytter termen '-*sja*-elementet' om dette suffikset (1996, s 406).

Karakteristisk for -*sja*-suffikset er at det kun henger seg på på verb etter deres fleksjonssuffiks. Dette kan være grunnen til at Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 105) plutselig kaller -*sja*-suffikset *postfiks*. Dette virker for såvidt plausibelt, -*sja*-suffiksets nevnte oppførsel tatt i betraktning. Jeg vil imidlertid holde meg til benevnelsen suffiks, også for dette morfemet.

-*sja*-suffikset har ikke noen eksplisitt innvirkning på aspekt eller aksjonsart. Likevel, som Zaliznjak og Šmelëv stadig observerer, er det et påfallende trekk for en del semantiske trekk ved en del aksjonsarter.

1.2.2.4 Sirkumfikser

Zaliznjak og Šmelëv kaller komposisjonen av prefiks og avledningssuffiks eller prefiks og -*sja*-suffiks *sirkumfiks* (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 105, fn 1).

Det finnes to typer sirkumfikser, som hver har ulik innvirkning på aksjonsartene de danner (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 105):

1. sirkumfikser som består av prefiks og suffiks danner imperfektive aksjonsarter
2. sirkumfikser som består av prefiks og -*sja*-suffiks danner perfektive aksjonsarter

I avsnitt 4.3.2 på side 59 vil jeg argumentere for at det kun er den første typen konstruksjoner som faktisk dreier seg om sirkumfigering. Den andre typen skjer i to steg; først ved tillegg av sirkumfiks, og deretter sekundærimperfektivisering av denne perfektive 'mellomtilstanden'.

1.2.3 Simplex-verb

Morfologisk enkle verb, det vil si verb uten annen affigering enn fleksjonssuffiks, kalles gjerne *simplex-verb* (Sonnenhauser 2006, s 21). Ofte består verb i simplex-form av IPFV verbstammer.⁴ Disse kan så endre aspekt ved prefigering, suffigering eller vokalalternasjon. I enkelte tilfeller benyttes ulike verbstammer for å uttrykke den samme leksikalske betydningen (men med ulikt aspekt), også kalt *supplesjon* (Borik 2006, s 7–8).

1.2.4 Oppsummering om morfologisk markering av verb

Til tross for at russiske verb har et slikt mangfold av morfologiske midler for å markere aspektene, bemerker Sonnenhauser at det ikke eksisterer noen utvetydig, eksplisitt aspektmarkør i russisk (2006, s 20).

Mathiassen (s 65) presenterer det han kaller russiske leksemers “fullstruktur”, som er en fullstendig morfemstruktur som går på den formen vist i eksempel (1.4).

(1.4) *prefiks(er) + rot + suffiks(er) + (fleksjons)endelse*

Her ser vi at Mathiassen ikke har tatt med ‘-sja-elementet’ sitt, som altså kan henge seg på verb etter deres fleksjonssuffiks (men kan ikke henge seg på leksemer av andre ordklasser).

Siden russiske verb har muligheten til å ha et -sja-suffiks etter fleksjonssuffikset, hvilket gjør at deres morfemstruktur avviker fra andre ordklasser, vil det være en for vid generalisering å angi en slik “fullstruktur” som er gyldig for alle leksemer. Resultatet ville bli en struktur som vist i eksempel (1.5), som er så generell at den ikke forteller noe nytt. Til gjengjeld vil jeg foreslå en fullstendig morfemstruktur for russiske verb som den i eksempel (1.6).

(1.5) *prefiks(er) + rot + suffikser*

(1.6) *prefiks(er) + rot + avledningssuffiks + fleksjonssuffiks + -sja-suffiks*

I avsnitt 2.1 er de mulige morfemstrukturene for russiske verb listet opp. Noe senere, i avsnitt 3.4, vil jeg vise de transisjonene som er mulige mellom disse strukturene.

1.3 Tempus

I russisk finnes tre tempora, nemlig *preteritum*, *presens* og *futurum* (Mathiassen 1996, s 302). I de fleste russiske framstillinger (hvorav også Zaliznjak og Šmelëv (2000)) blir disse kalt henholdsvis ‘fortid’, ‘nåtid’ og ‘framtid’, siden de inkluderer alle andre tempora i andre språk.

Det er imidlertid verd å merke seg at PFV verb *overhodet ikke* opptrer i presens. Fleksjonssuffikset til PFV verb i futurum er identisk med fleksjonssuffikset for IPFV verb

⁴ Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 79, fn 1) lister opp de 21 simplex-verbene i russisk som *ikke* er IPFV.

i presens (illustrert i (1.3.1) på denne siden). Dette gjør at enkelte forskere, som Borik (2006, s 10), benytter en morfologisk motivert todeling av tempussystemet, nemlig *past* og *non-past*.

I denne oppgaven vil jeg benytte Mathiassens termer for å angi tempora. Boriks termer vil imidlertid bli benyttet ved identifikasjon av verbs fleksjonssuffiks i glossete eksempler.

Når det gjelder danning av futurum av IPFV verb, skjer dette ved en perifrastisk konstruksjon. Det vil bli nærmere behandlet i avsnitt 1.3.1.

1.3.1 Tempusformer som ikke er morfologisk markert

Som vi så oppsummert i avsnitt 1.2.4 ovenfor, blir tempus i russisk morfologisk markert med fleksjonsmorfemer i form av suffikser, mens aspekt markeres med prefikser og avledningssuffikser.

Blant verbformer er det et vanlig unntak fra regelen om morfologisk tempusmarkering, nemlig IPFV futurum. IPFV futurum dannes perifrastisk, med sammensetting av *bud-* + infinitivsformen av det IPFV verbet (Mathiassen 1996, s 325).⁵

- (1.7) *za-govar-iva-et-sja* → *za-govori-t-sja*
 OVV-snakke-IPFV-3SG.NPST-sja.OVV OVV.PFV-snakke-3SG.NPST-sja.OVV
 'sier det første ordet i en samtale' (IPFV) → 'vil snakke' (PFV)
 → *bud-et za-govar-iva-t'-sja*
 vil.AUX-3SG.NPST OVV-snakke-IPFV-INF-sja.OVV
 → 'vil snakke' (IPFV)

- (1.8) *za-govar-iva-l-sja* →
 OVV-snakke-IPFV-3SG.PST-sja.OVV
 'sa det første ordet i en samtale' (IPFV) →
za-govori-l-sja
 OVV.PFV-snakke-3SG.PST-sja.OVV
 'sa det første ordet i en samtale' (PFV)

1.3.1.1 Hjelpeverbet *byt'*

Alle verb i russisk er enten perfektivt eller imperfektivt, med unntak av hjelpeverbet *byt'* ('være') (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 10).

Når *byt'* brukes som kopulaverb, utelates den som regel i presenssetninger (Christensen 1996). Og som vi nettopp har sett, brukes ikke perfekte verb i presens.

Den tilsynelatende PFV oppførselen til *byt'* tar Borik (2006) opp til diskusjon med språkhistoriske innslag. Hun argumenterer for at *byt'* har en 'iboende' perfektivitet når den er brukt i perifrastisk futurum (2006, s 10). I moderne russisk svarer bruken av *byt'* til bruken av *will* som futurumshjelpeverb i engelsk (2006, s 10).

⁵ *bud-* er hjelpeverbet *byt'* ('være') i sin 'non-past'-form.

1.3.2 Presens

Som nevnt ovenfor brukes PFV ikke i presens. Det finnes en del kontekster der presens må brukes, og der IPFV derfor må brukes. Noen slike kontekster er de følgende (Zaliznjak og Šmelëv 2000):

- ved innskudd av nektelse
- historisk presens — fortelling om en hendelse i fortid ved bruk av presensformen av verbet
- fortelling om hendelser som ofte gjentar seg, og som gjerne forventes å gjenta seg i framtiden
- referanse til 'det nakne faktum'
- bruk av imperativform som signal for å tre inn i en handling
- ved bruk av enkelte modale ord

1.3.3 Bevegelsesverb

Iblant i denne oppgaven nevnes (*u*)*bestemte bevegelsesverb*. I russisk har en 28 ulike verb, hvorav den ene halvparten betegner bestemt bevegelse, og den andre ubestemt. Hvert av verbene for bestemt bevegelse står i paropposisjon til et verb for bestemt bevegelse, og sammen danner de så 14 ulike bevegelsesverbpar (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 87).

Zaliznjak og Šmelëv mener at bevegelsesverbene, med sin finurlige oppførsel, utgjør en egen subklasse⁶ innen aspektologien.

1.3.4 Andre verbformer

I tillegg kommer mindre vanlige verbformer, som partisippene og gerundiene. Også de er av enten perfektivt eller imperfektivt aspekt (jfr. Mathiassen 1996, s 432–466). Partisippenes fleksjonssuffikser bøyes imidlertid som adjektiver (bøyes i kjønn, tall, person og kasus i forhold til substantivet det står til). Gerundiene, på sin side, er historisk sett 'stivnede' partisipper, og kan ikke bøyes.

⁶ Jfr overskriften *Glagoly dviženija kak osobaja aspektualnaja podsistema v ruskom jazyke* ('Bevegelsesverb som et spesielt aspektuelt subsystem i russisk språk') (Zaliznjak og Šmelëv 2000, kap 7).

1.4 Aspekt

Aspekt er grammatikalisert som en egen kategori i russisk (Zaliznjak og Šmelëv 2000, kap 1.1), og alle verb opptrer enten i perfektivt eller imperfektivt aspekt. Denne regelen har ett unntak, nemlig hjelpeverbet *bytʹ* ('å være') (Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 10) og Borik (2006, s 10, 16)).⁷

Imperfektive verb kan iblant brukes med PFV betydning (Padučeva (1996, s 32) og Klein (1995, s 687)).⁸ Denne tilsynelatende tilfeldige oppførselen finner man en parallell til i engelsk, noe som utdypes med Smiths (1997) teori.⁹ Hun skiller mellom perfekte og imperfektive verb, og setningers perfekte og imperfektive betydning. I hennes teori er endepunkter sentrale, hun tar nemlig utgangspunkt i hvorvidt endepunktet for situasjonen som beskrives av setningens verb er nådd eller ikke.

Hun illustrerer sin teori med engelske eksempler der verb i 'simple past' er perfekte, og 'progressive'-former er imperfektive.¹⁰ Hvis det ikke foreligger noen informasjon om hvorvidt endepunktet for situasjonen som verbet skildrer er nådd, så er setningen har imperfektiv betydning (som i eksempel (1.9)). Har setningen perfektiv betydning, så må endepunktet være nådd (uansett hvilken form av verbet som er brukt, se eksemplene (1.10) og (1.11)).

(1.9) Martin was eating an apple.

(1.10) Martin ate an apple (and now it's gone).

(1.11) Martin was eating an apple and now it's gone.

Når en setning med imperfektivt verb (som i eksempel (1.9)) tillegges informasjon som tilsier at endepunktet for verbhandlingen er nådd (og som resulterer i en setning som (1.11)), sier den informasjonen at setningen nå har perfektiv betydning. Ved setninger som i utgangspunktet er perfekte (som den i eksempel (1.10)) er denne aspektinformasjonen overflødig, men gir ikke et ugrammatisk resultat.

En setning som er perfektiv, kan ikke gis imperfektiv betydning på tilsvarende måte. Som en ser i eksemplene under, gir et slikt forsøk et ugrammatisk resultat:

(1.12) *Mary walked to school but she didn't actually get there.

⁷ Borik anser *bytʹ* for å være aspektuelt umarkert i moderne russisk (2006, s 10, 16). Dette betyr at det hjelpeverbet ikke kan sies å høre til noen av aspektene, og må ikke forveksles med markerhetsteorien for aspekt som blir nevnt i neste avsnitt. Se forøvrig nærmere omtale av *bytʹ* i avsnitt 1.3.1 på side 14.

⁸ Comrie (1976, s 112) sier følgende om distribusjonen og betydningen av aspekt i russisk:

[T]he Perfective always has perfective meaning, whereas the Imperfective may or may not have imperfective meaning.

⁹ Smiths teori refereres her slik Tonne (2001, s 30–31) har presentert den.

¹⁰ Jeg antar her at Smith (1997) ikke mener at engelsk progressiv er det samme som imperfektivt aspekt i engelsk, og likeledes at 'simple past' er det samme som perfektivt, men at formene i eksemplene er valgt nettopp fordi de illustrerer best hva hun mener.

Også i imperfektive setninger vil tilleggsinformasjon som viser at endepunktet ikke er nådd legge aspektinformasjon til setningen. Setningens aspekt endres ikke, men informasjonen understreker dens imperfektive betydning:

(1.13) Mary was walking to school but she didn't actually get there.

(1.14) *Martin was eating an apple and he's still eating it.

1.4.1 Markert og umarkert aspekt

Det faktumet at imperfektive verb kan bli brukt med perfektive betydning, er et argument som blir brukt for å støtte opp under synet på at aspektene står i en privativ opposisjon til hverandre, og at det er PFV som er aspektet som er markert (og dermed mer spesifisert) enn dets umarkerte motpart, IPFV.

Som Comrie bemerker (1976, s 112), så er et av de avgjørende kriteriene for en teori der markeringen er privativ, at betydningen av den umarkerte kategorien omslutter betydningen til den markerte, altså at de er unifiserbare.

Et problem for markerhetsteorien er at unifiserbarheten ikke alltid er tilstede (Comrie 1976, s 112). Dette angriper Dickey (2000, s 104–105) i sin bok om aspektenes oppførsel i ulike slaviske språk. Han påstår at markerhetsteorien for et felles slavisk aspekt virker *ad hoc*.

I avsnitt 1.5.2.6 på side 21 skal vi se et par eksempler på PFV bruk av IPFV verb.

1.4.2 Noen sentrale begreper knyttet til aspekt i russisk

Aspektpar Zaliznjak og Šmelëv (s 44) mener at en trenger en forståelse av hva *vidovye pary* ('aspektpar') i russisk er, fordi russiske språkbrukere ofte og uproblematisk bytter ut et PFV verb med et IPFV verb når en trenger å beskrive en situasjon IPFV. Det finnes en del ulike kontekster der IPFV aspekt er påkrevd, de mest iøyenfallende av disse er når presensformen av verbet brukes (se avsnitt 1.3.2 for en liten oversikt over situasjoner der denne formen av verbet kreves).

Korrelatene som inngår i et aspektpar kan utelukkende være verb som kan brukes til å beskrive en og samme hendelse (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 48).¹¹

Sekundærimperfektivisering *Vtoričnaja imperfektivacija* ('sekundærimperfektivisering') er operasjonen der man danner et IPFV verb fra et PFV ved suffigering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, fn 2, s 12). De nevner at sekundærimperfektivisering, i likhet med prefigering, endrer verbets aspekt til det motsatte (som bestemmes av morfologiske kriteria), og har ingenting med danning av aspektpar å gjøre (hvilket bestemmes av funksjonelle kriteria). Likevel, i praksis er alle IPFV verb som er dannet på denne måten i praksis aspektkorrelatet til dets PFV utgangsverb (Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 80–81) og Mathiassen (1996, s 362)).

¹¹ Dette kriteriet er lettversjonen av det Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 48) kaller 'Maslovs kriterium for å finne aspektkorrelater'.

Prinsippet om ett aspektkorrelat Som det framgår av navnet, består et aspektpar av to verb. I russisk kan en finne tilsynelatende brudd på dette prinsippet i form av såkalte *vidovye troiki* ('aspekttroikaer') (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 50):

(1.15) *duma-t'* → *pri-duma-t'* → *pri-dum-yva-t'*
tenke.IPFV-INF RES.PFV-tenke-INF RES-tenke-IPFV-INF
'snakke' (IPFV) → 'snakke litt' (PFV) → 'snakke litt' (IPFV)

Her er det snakk om at det perfektiviserte verbet danner aspektpar med sine sekundærimperfektivering. Siden *pridumat'* ('finne på, tenke ut' (PFV)) ovenfor har en betraktelig betydningsendring i forhold til utgangsverbet, er det klart at disse to ikke er hverandres aspektkorrelater, og prinsippet er ikke brutt.¹²

1.5 Aksjonsarter

Fra Aristoteles' tid har verb blitt klassifisert i ulike klasser, enkelte ganger kalt *aksjonsarter*. Det finnes imidlertid to temmelig forskjellige måter å klassifisere aksjonsarter, som Comrie (1976) nevner.¹³ Disse har jeg her kalt aksjonsarter₁ og aksjonsarter₂:

aksjonsarter₁ er det Dowty temmelig dekkende kaller 'The Aristotle-Ryle-Kenny-Vendler Verb Classification' (1979, kap 2.2), mens

aksjonsarter₂ ofte brukes av slavister om russiske verb (iblant morfologisk bestemt, iblant bruksbestemt).

1.5.1 Aksjonsarter₁

Aksjonsarter₁ forbindes i dag oftest med Vendlers fire generelle klasser av verb: 'Activity', 'State', 'Accomplishment' og 'Achievement'.

Dowty poengterer at aksjonsarter₁ er viktig for å forstå aspekt gjennom det følgende sitatet:

[...] verbenes ulike inherente betydninger gjør at de har ulike tolkninger når de kombineres med aspektmarkører, og at noen av disse verbtypene har begrensninger for hva slags aspektmarkører [...] de kan opptre med.

Fra Comrie (1976, kap 2), referert av Dowty (1979, s 52)

For russiske verb opererer Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 35–36) med en tredeling av den aksjonsarter₁. Disse kaller de *hendelse*, *prosess* og *tilstand*. Deres 'tilstand' og 'prosess' tilsvarer henholdsvis Vendlers 'state' og 'activity', mens både 'achievements' og 'accomplishments' faller inn under deres term 'hendelse', siden den leksikalske forskjellen mellom 'accomplishments' og 'achievements' ikke finnes på russisk (Zaliznjak

¹² For mer informasjon om denne 'aksjonsarten', se fotnote 16 på side 20.

¹³ Comrie (1976) benytter ikke aksjonsarter som begrep (s 6, fotnote 4), men beskriver heller en blanding av de to typene (kap 2), som han kaller 'aspektuelle verdier i opposisjon' til hverandre (kap 1).

og Šmelëv 2000, s 56). Det interessante her er at perfekte verb *alltid er hendelser*, mens de imperfektive verbene er fordelt på alle tre kategorier.

1.5.2 Aksjonsarter₂

I russisk kan en altså, i tillegg til aksjonsarter₁, fordele verb på en rekke ulike aksjonsarter₂. Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 124–127) oppsummerer 14 ulike aksjonsarter₂, hvorav kun fire kan brukes for IPFV verb, og resten for PFV. Padučeva (1996, s 10), på sin side, lister opp 11 aksjonsarter₂ for imperfektive verb.

Både Padučeva og Zaliznjak og Šmelëv legger semantiske forhold til grunn i sine definisjoner av aksjonsarter₂. Zaliznjak og Šmelëvs aksjonsarter₂ er i tillegg morfologisk markert (med midlene som er redegjort for i avsnitt 1.2), mens Padučevas aksjonsarter₂ ikke har noen morfologisk markering.

1.5.2.1 Definisjon av aksjonsart₂

Zaliznjak og Šmelëv gir ingen håndfast definisjon på sine aksjonsarter₂, men omtaler det hele temmelig metaforisk. '[K]ategorien «måter for (verbale) handlinger», eller Aktionsart' er en 'semantisk fylt kategori, som ikke er grammatisk'. Slike kategorier kjennetegnes av at 'den gitte tanken uttrykkes med leksikalske, og ikke grammatiske midler' (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 11).

1.5.2.2 Aksjonsartenes₂ forhold til aspekt

1.5.2.2.1 Ulikheter mellom aksjonsartene₂ og aspektene Som det ble utdypet i avsnitt 1.4, er aspekt en grammatisk kategori i russisk (dvs at samtlige verb er av enten det ene eller det andre aspektet). Når det gjelder aksjonsartene₂, derimot, er det for det første ikke gitt at ethvert verb er av en eller annen aksjonsart₂. For det andre kan en del verb sies å være av flere ulike typer aksjonsarter₂ (spesielt gjelder dette Padučevas aksjonsarter₂, som ikke er morfologisk atskilt fra hverandre).¹⁴

Aksjonsart₂ er dessuten en åpen ordanningskategori som er forbundet med aspektene kun rent semantisk. Et verb kan dermed være et annet verbs aspektkorrelat, og samtidig (pr form og betydning) samsvare med en av dets aksjonsarter₂. (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 12–13)

Birnbaum (1982, s 33) gir disse uoverenstemmelsene en diakron forklaring. Han anser nemlig aspekt for å være en slavisk innovasjon som er utviklet fra enkelte nedarvede morfologiske kategorier. Dette, mener han, forklarer fenomenet med at man i de tidligste slaviske skrifter har mange flere verb enn i moderne russisk som ser ut til ikke å ha knyttet seg til et bestemt aspekt, og at det nettopp er en lignende situasjon en ser hva angår morfologisk markerte aksjonsarter i moderne russisk.

Dette trekker Birnbaum så langt at han argumenterer for at aksjonsarter₂ kan anses å være et slags 'sub-aspekt' i moderne russisk. I motsetning til aspekt, som altså omfatter

¹⁴ Når det gjelder disse verbene spiller det inn at en i russisk har mer kontekstuell betinget ordstilling enn i norsk (Mathiassen 1996, s 563–564).

alle verb i russisk, omfatter aksjonsartene kun en relativt liten del av verbsystemet (se avsnitt 1.5.2.3)(1982, s 32). Som vi skal se i avsnitt 1.5.2.4, kan aksjonsartene₂ heller anses som en subklasse av aksjonsartene₁, nærmere bestemt aksjonsarten₁ hendelser.

1.5.2.2.2 Likheter mellom aksjonsartene₂ og aspektene Semantisk fungerer aksjonsarter₂ og aspekt temmelig likt, ved at det sørger for en spesifisering av betydningen. Begge sørger for å innsnevre mulige tolkningsvariasjoner av utgangsleksemet uten å endre dets leksikalske betydning, som Christensen (1996, s 138) bemerker.

Betydningsforskjellen mellom aspekt og aksjonsarter₂, er at aksjonsartene₂ med sine morfologiske midler bidrar til sterkere styring av semantikken til resultat verbet enn det aspektene gjør.¹⁵ Det semantiske resultatet av aksjonsartene₂ ligger i en kombinasjon av utgangsverbets leksikalske betydning og semantikken som prefiksene bærer med seg.

1.5.2.3 Begrenset antall prefikser

Som Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 105) nevner, er det ikke alle prefiksene i russisk som danner disse aksjonsarter₂. Det er to hovedgrupper av prefikser som ikke anses å danne aksjonsarter₂; nemlig:

1. klasser der prefiksenes leksikalske betydning dominerer resultatverbets leksikalske betydning,¹⁶ og
2. klasser med fåtallig og vanskelig identifiserbart innhold.

Birnbaum (1982, s 33) mener at aksjonsarter (eller 'modes-of-action') er en leksiko-grammatisk kategori, i motsetning til den rent grammatiske kategorien aspekt. Her ser vi imidlertid at også aksjonsartenes₂ endring av leksemers leksikalske betydning blir tonet ned, vil jeg regne de morfologisk markerte aksjonsartene₂ for å være en *morfosemantisk* kategori.

1.5.2.4 Aksjonsarter₂ som subklasse av aksjonsarter₁

Alle verb som inngår i aspektpar, en betydning som faller inn under aksjonsarten₁ hendelse. Det imperfektive par verbet kan imidlertid også ha prosess- eller tilstandsbetydning, i tillegg til hendelsebetydningen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 46–47).

Enkelte imperfektive verb har ikke hendelsebetydning, og kan dermed ikke inngå i aspektpar (som for eksempel *guljat* ("drive rundt" (IPFV))). Andre imperfektive verb inkluderer betydninger som hører hjemme i flere av aksjonsartene₁, noe som har betydning for egenskapene til aspektparet de kan danne med et PFV verb (Zaliznjak og

¹⁵ Dette står i kontrast til tilfellene av prefigering som er nevnt i pkt 1 i avsnitt 1.5.2.3.

¹⁶ Som en kan se i Berkov (1998, s 553), angir prefikset *pri-*... i verbet *pridumat* ('finne på, tenke ut' (PFV)) betydningen 'handlingen fører fram til et resultat'. Verb som er dannet med slike prefikser blir noen ganger kalt 'resultativ aksjonsart', men Zaliznjak og Šmelëv mener altså at det ikke dreier seg om noen aksjonsart i deres forståelse av termen (2000, s 105).

Šmelëv 2000, s 53). Dette er grunnen til at et det simplex utgangsverbet *dumat'* ('tenke' (IPFV)) er klassifisert på ulike måter i diagrammene i kapittel 3.

Disse observasjonene gjør at en kan anse aksjonsartene₂ for å være en subklasse av aksjonsarten₁ hendelse.

1.5.2.5 Aksjonsartenes₂ muntlige karakter

Selv om mange av aksjonsartene₂ er morfologisk markert, er det verdt å merke seg at de ofte har en utpreget muntlig karakter (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 106). Som vi skal se, spesielt i omtalen av saturativ og kumulative aksjonsarter (på henholdsvis side 37 og på side 45–46) er ikke alle disse betydningene like enkle å oversette til norsk.¹⁷

1.5.2.6 Morfologisk umarkerte aksjonsarter₂

Padučevas aksjonsarter₂ har altså ingen morfologisk markering. Til gjengjeld benytter hun pragmatiske midler for å definere sine funn.

En av Padučevas aksjonsarter₂ som vil bli nevnt enkelte ganger i kapittel 3, er *aktualno-dlitelnoe* ('aktuell-varig'). Den kjennetegnes ved at situasjonen som er beskrevet av verbet foregår i taletidspunktet (1996, s 10).

Et annet av Padučevas bruksområder kaller hun *obščefaktičeskoe rezultativnoe* ('generellfaktuell resultativ'). I denne aksjonsarten₂ ser vi det interessante tilfellet av at IPFV verb kan brukes med PFV betydning. Hun trekker fram verbparet *pokazyvat'/pokazat'* ('vise' (IPFV/PFV)) som et eksempel på denne aksjonsarten₂ (Padučeva 1996, s 32), og skriver at *pokazyval* ('viste' (IPFV-PST)) 'betyr omtrent det samme som *pokazal* ('viste' (PFV-PST))' (original utheving).

En motpart til dette verbet er *porabotat'/rabotat'* ('jobbe'/'jobbe litt' (PFV/IPFV)), som Klein (1995, s 687) illustrerer egenskapene for. Hans poeng er at *rabotal* ('jobbet' (IPFV-PST)) i enkelte kontekster kan brukes klart imperfektivt, gjerne om en prosess som fortsatt pågår (og vil pågå i framtiden), og i andre kontekster kan det brukes perfektivt.

1.6 Videre

Allerede i dette kapittelet aner man konturene av nettverksstrukturer i illustrasjonene av affigering og aspektpar. Slike strukturer vil bli formelt introdusert i neste kapittel, og deretter benyttet i resten av oppgaven. Det er i det videre hovedsaklig aksjonsartene som Zaliznjak og Šmelëv behandler oppmerksomheten vil være rettet mot.

Alle videre benevnninger av *aksjonsarter* vil dermed tilsvare termen 'aksjonsarter₂' slik den er brukt i dette kapittelet, med mindre 'aksjonsarter₂' anses som en nyttig term for den aktuelle omtalen.

¹⁷ Alle tilfeller av verb som jeg ikke har funnet i Berkov (1998), har jeg forsøkt å oversette ved å tolke Zaliznjak og Šmelëvs (2000) beskrivelser av sine aksjonsartklassifikasjoner, etter min beste evne. Disse er markert med spørsmålsteget i parentes (?).

Jeg vil ikke vie mer komplekse verbformer, slik som partisipper og gerundier, noe særlig oppmerksomhet i denne oppgaven, med unntak av partisippen i frasen *v komnate nakureno* ('det er røyket i rommet' (PFV)) (nevnt under aksjonsarten kumulativ i diagram (3.47) på side 45). Verb hvis aspektkorrelat finnes ved supplesjon vil ikke bli benyttet i eksemplene (dette gjelder i hovedsak de nevnte perfektive simplex-verbene). Og kun unntaksvis vil bevegelsesverb bli benyttet i illustrasjonene av aksjonsartene i kapittel 3.

Kapittel 2

Aksjonsarter i nettverk

DANNING AV NYE LEKSEMER ved morfologiske tillegg kan en illustrere i form av nettverksstrukturer. Hvordan slike strukturer best kan illustreres vil bli gjennomgått i dette kapitlet.

2.1 Morfemstrukturer som grunnlag for nettverksstrukturer

I eksemplene (2.1)–(2.6) under gis de mulige morfemstrukturene for russiske verb. Eksempel (2.6) er en gjengivelse av den fullstendige verbmorfemstrukturen jeg foreslo i eksempel (1.6) på side 13.

- (2.1) $rot + fleksjonssuffiks$
- (2.2) $rot + avledningssuffiks + fleksjonssuffiks$
- (2.3) $prefiks(er) + rot + fleksjonssuffiks$
- (2.4) $prefiks(er) + rot + avledningssuffiks + fleksjonssuffiks$
- (2.5) $prefiks(er) + rot + fleksjonssuffiks + -sja-suffiks$
- (2.6) $prefiks(er) + rot + avledningssuffiks + fleksjonssuffiks + -sja-suffiks$

I kapittel 3 framstilles Zaliznjak og Šmelëvs (2000) aksjonsarter i nettverksstrukturer etter modellene som introduseres i avsnittet under. I avsnitt 3.4 på slutten av neste kapittel skal vi se hvilke transisjoner morfemstrukturene ovenfor dannes ved i russisk. Så, i kapittel 4 får vi oppleve hvordan disse strukturene lar seg nøste sammen til større sammenhengende nettverk.

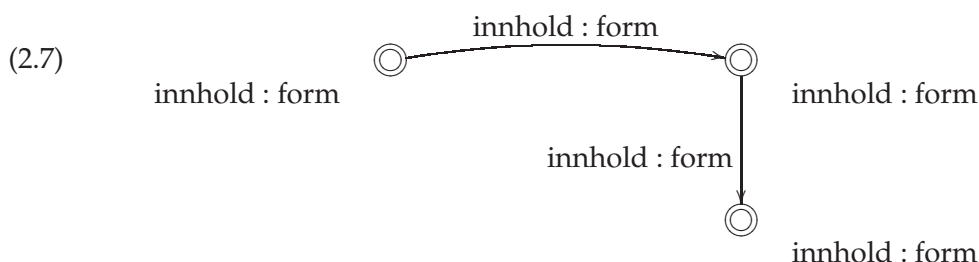
2.2 Modell for illustrasjonene

Illustrasjonene av nettverkene som vil bli framstilt, er laget på formen av en *transducer*. En transducer er i prinsippet en finitt tilstandsmaskin som tar et input-symbol, gjør en operasjon over det, og gir ut et output-symbol (Jervell 2004, s 113).

I denne masteroppgaven vil illustrasjonene gå på mønster etter modellen i diagram (2.7) på neste side. Siden det her er snakk om morfologisk markerte transisjoner, vil transisjonene kun gå én vei, og ikke noen transisjoner kan gå i løkke.

Mine transisjonsnettverk vil ikke ha input og output på samme måte som transducertypen nevnt ovenfor. Som en kan se i modellen er det til gjengjeld gjort et skarpt skille mellom to sider av leksemene vi har med å gjøre, nemlig formsiden og innholdssiden.

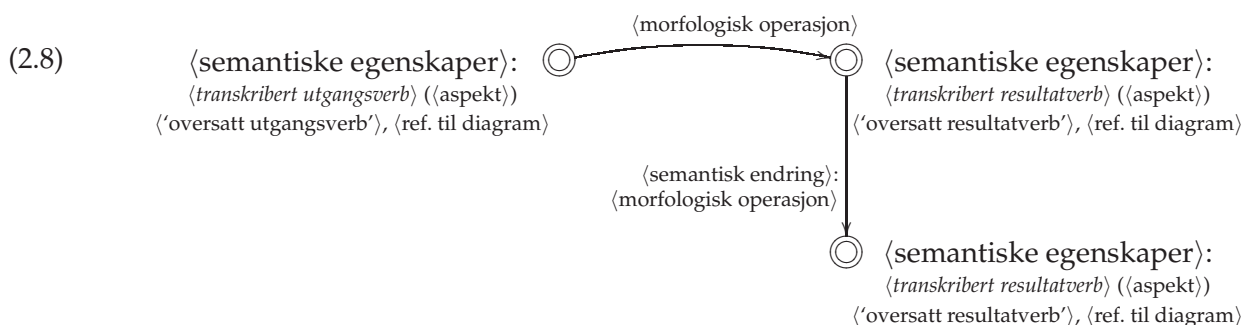
Disse nettverkene bør ikke på noen måte forveksles med prototypiske nettverk. Disse nettverkene er tenkt som todimensjonale matriser, der *resultatverbet* på høyresiden er semantisk mer spesifisert enn *utgangsverbet* til venstre. Denne spesifisiteten går på kolonnene, og altså ikke vertikalt. To oppføringer som befinner seg i samme kolonne, men i ulik rad, regnes for å være av tilnærmet lik spesifisitet.

Når det gjelder *innhold* i (2.7), så omfatter dette det aktuelle elementets semantiske egenskaper. For verb vil dette typisk være hvilke aksjonsart₂ de faller inn under. For de utgangsverbene som imidlertid ikke hører til noen aksjonsart₂, vil andre semantiske egenskaper bli angitt (ofte hvilken aksjonsart₁ de måtte tilhøre).¹

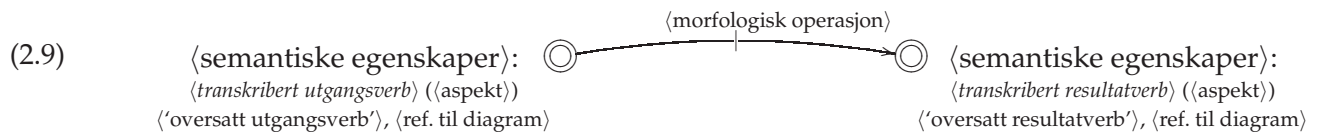
For verbene vil *form* bli eksemplifisert med konkrete russiske verb, samt angivelse av hvilket aspekt dette verbet er av. Disse vil nødvendigvis bli oversatt til norsk, noe som på sin side støtter opp under forklaringen av dennes innholdsside. For den morfologiske operasjonen vil *form*-affikset bli oppgitt.

All informasjon som synes overflødig eller tilstrekkelig dekket på annet vis, vil bli utelatt. Eksempelvis vil en i nettverkene i kapittel 4 finne en referanse til hvilket diagram i kapittel 3 en kan finne disse verbene igjen i. Slike referanser vil naturlig nok ikke bli å finne i nettverkene i kapittel 3. Dette medfører også at det for den morfologiske operasjonen ikke vil angis noe *innhold*-element, da dette er dekket av forklaringen i avsnitt 1.5.2.2.2 på side 20. Unntatt herfra er når den morfologiske operasjonen som er inne i bildet er en sekundærimperfektivering.

¹ Dette er det nevnt noe mer om i avsnitt 3.1.3.

Unntaksvis vil også morfologiske operasjoner som *ikke* finner sted bli vist i nettverk. I så tilfelle vil det bli markert med en nektelsespil, som vist i diagram (2.9).

Kapittel 3

De morfologisk markerte aksjonsartene i russisk

DE ULIKE GRUNNLEGGENDE aksjonsartene Zaliznjak og Šmelëv oppsummerer i sin bok kan danne grunnlaget for nettverksstrukturer.

3.1 Noen innledende bemerkninger til kapittelet

I boka ved navn *Vvedenie v russkuju aspektologiju* ('En innføring i russisk aspektologi') gir Zaliznjak og Šmelëv (2000) (som tittelen antyder) en rekke innførende bemerkninger om aspektlære i russisk. I bokas *Priloženie II* ('Vedlegg II'), som er bokas hoveddel (iallefall hva angår denne masteroppgaven), gir de en oppstilling av 14 ulike grunnleggende morfologisk markerte aksjonsarter.

Zaliznjak og Šmelëv (2000) har ikke illustrert med figurer hva de mener, de lister kun informasjonen opp som et vedlegg i sin bok (etter en omfattende redegjøring for sitt syn på det russiske aspektsystemet). Riktignok har de listet opp noe av informasjonen sin i tabellform, men ytterligere illustrasjoner gis ikke. Jeg vil i dette kapittelet illustrere denne hoveddelen av verket deres i figurer.

I tekstene som følger med illustrasjonene i de følgende avsnittene har jeg kun valgt ut kun den informasjonen fra Zaliznjak og Šmelëv (2000) jeg finner relevant. Jeg har kuttet en hel del bemerkninger om språkhistoriske egenskaper, enkelte bruksmønstre (for muntlig språk, om formene oftere brukes i noen tempus enn andre osv.).

I avsnitt 3.2 vil jeg oppgi Zaliznjak og Šmelëvs (2000) PFV aksjonsarter, mens vi i avsnitt 3.3 kan nyte deres IPFV aksjonsarter. De morfologiske transisjonene som danner de imperfektive og perfektive aksjonsartene er kort oppsummert i henholdsvis tabellene A.1 og A.2 på side 65–66. Her ser vi at jeg har beholdt Zaliznjak og Šmelëvs inndeling i aksjonsarter og deres undertyper. Men, før vi kommer så langt skal vi se på noen innledende kommentarer til gjennomgangen av aksjonsartene.

3.1.1 Mange ulike leksemer

Som vi skal se på de følgende sidene, kan enkelte utgangsverb ha en rekke ulike leksemer som sine avledninger. For et leksem som *dumat'* ('tenke') kan en altså finne følgende 20 avledninger:

1. <i>podumat'</i> ('(begynne å) tenke (og slutte med det)')	12. <i>ponavydumat'</i> ('skrøne om veldig mange ting (?)')
2. <i>podumat'</i> ('tenke litt')	13. <i>ponavydumyvot'</i> ('skrøne om veldig mange ting (?)')
3. <i>vzdumat'</i> ('få et innfall, plutselig komme til å tenke på')	14. <i>ponapridumat'</i> ('finne på ekstra mye (?)')
4. <i>pridumat'</i> ('finne på, tenke ut')	15. <i>ponapridumyvot'</i> ('finne på ekstra mye (?)')
5. <i>pridumyvot'</i> ('finne på, tenke ut')	16. <i>zadumat'sja</i> ('gruble')
6. <i>napridumat'</i> ('finne på mye (?)')	17. <i>zadumyvot'sja</i> ('gruble')
7. <i>napridumyvot'</i> ('finne på mye (?)')	18. <i>razdumat'</i> ('ombestemme seg')
8. <i>vydumat'</i> ('fantasere, skrøne')	19. <i>porazdumat'</i> ('ombestemme seg litt (?)')
9. <i>vydumyvot'</i> ('fantasere, skrøne')	20. <i>prizadumat'sja</i> ('falle inn i grubling')
10. <i>navydumat'</i> ('skrøne mye (?)')	
11. <i>navydumyvot'</i> ('skrøne mye (?)')	

I avsnitt 4.2 i neste kapittel skal vi se hvordan de fleste av disse avledningene kan forbindes i et nettverk.

3.1.2 Konsonant- og vokalalternasjoner i de morfologiske markørene

En del av affiksene som inngår i ulike aksjonsarter kan i ulike sammenhenger se både beslektede og urelaterte ut. For å unngå misforståelser skal vi her oppklare noen av de viktigste mønstrene disse affiksene følger.

Forholdene mellom prefiksene *o...* og *ob...*, *vz...* og *vs...*, sirkumfiksene *raz...-sja* og *ras...-sja*, *iz...-sja* og *is...-sja*, og suffiksene *...-iva...* og *...-yva...* er morfologisk betinget av forestående eller etterfølgende bokstav, og har ingen betydningsforskjell. Mer spesifikt forholder de til hverandre som følger:

forholdene *vz:vs-*, *raz...-sja:ras...-sja*, *iz...-sja:is...-sja*: Christensen (1996) bemerker at den stemte konsonanten *z* i slike prefikser alternerer til en tilsvarende ustemt konsonant *s* når de står foran en ustemt konsonant.¹

¹ Mathiassen (1996) nevner ikke disse forholdene i det hele tatt.

Eksempler på denne alternasjonen er:

1. *duma-t'* → *vs-duma-t'*
tenke.IPFV-INF INGR.PFV-tenke-INF
'tenke' (IPFV) → 'få et innfall, plutselig komme til å tenke på' (PFV)
2. *kriča-t'* → *vs-kriča-t'*
skrike.IPFV-INF INGR.PFV-skrike-INF
'rope, skrike' (IPFV) → 'skrike ut' (PFV)

forholdet o-:ob- Her ser det ut til at forholdet er analogt til det nevnt ovenfor. *o-* benyttes nemlig foran ustemt konsonant, men får innskudd av en *b* når den står foran en stemt konsonant. Benyttes prefikset foran en jotert vokal, får den innskudd av et hardt tegn (som transkriberes ").²

Eksempler på denne alternasjonen er:

1. *pečali-t'-sja* → *o-pečali-t'-sja*
furte.IPFV-INF-sja INGR.PFV-furte-INF-sja
'furte' (IPFV) → '(begynne å) furte' (PFV)
2. *radova-t'-sja* → *ob-radova-t'-sja*
glede seg.IPFV-INF-sja INGR.PFV-glede seg-INF-sja
'glede seg' (IPFV) → '(begynne å) glede seg' (PFV)
3. *ezdi-t'* → *ob''-ezdi-t'*
kjøre.IPFV-INF PFV-kjøre-INF
'kjøre' (IPFV) → 'kjøre rundt' (PFV)

Prefikset *o-/ob-...* har ingen semantisk forbindelse med prefikset *ot-...* — dette er forskjellige prefikser med ulike betydninger og funksjoner. Det samme gjelder prefiksene *do-...*, *po-...*, *pod-...* og *pro-...*, og *vz-/vs-...* og *vy-...*

forholdet -iva-:-yva- Etter sju ulike konsonanter alternerer *y* med *i* (Mathiassen 1996, s 7). Videre nevner Mathiassen at disse ulike suffiksene brukes dels avhengig av trykkplassering i verbene, dels av hvilke vokaler deres utgangsverb har i sin endelse (1996, s 363).

3.1.3 Klassifisering av utgangsverb

I transisjonene i avsnitt 3.2 og 3.3 har jeg som regel gitt en semantisk klassifisering av utgangsverbene. De utgangsverbene som tilhører en aksjonsart₂, er markert med den. Oftest vil utgangsverbet være et simplex IPFV verb. Da vil klassifiseringen ha grunnlag i hvilken aksjonsart₁ utgangsverbene for den gitte transisjonen kan sies å ha

² Mathiassen (1996, s 289) sier om konsonantalternasjonene i preposisjone *o:ob* at *o* opptrer foran en konsonant eller en jotert vokal, mens *ob* forekommer foran ikke-jotert vokal (og iblant foran en konsonant). Som vi ser av eksemplene gjelder denne regelen også for prefikset *o-:ob-*, men forklarer ikke sentrale aspekter ved dens oppførsel. Christensen (1996), på sin side, overser disse forholdene helt.

mest tilhørighet i. De utgangsverbene kun er benevnt ‘utgangsverb’, antas å ha sterkest tilhørighet til aksjonsarten₁ hendelse, som også alle perfektive verb har (jfr aksjonsart₁-fordelingen nevnt i avsnitt 1.5.2.4).

3.1.4 Bevegelsesverb

Som nevnt i avsnitt 1.3.3 på side 15, forekommer det et bestemt antall bevegelsesverb i russisk. Disse har en ganske egenartet oppførsel, som ikke vil bli tatt videre opp i denne masteroppgaven. Det er imidlertid verd å merke seg at verbet *guljat* (‘vandre’ (IPFV)) vil brukes i en del eksempler i avsnittene 3.2 og 3.3. Det kan høres ut som et bevegelsesverb for ubestemt bevegelse, men er ikke blant de 28 verbene som er definert som bevegelsesverb (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 87). Verbet *guljat* brukes dessuten ofte som et idiomatisk uttrykk for ‘å feste, å drikke, å drive gatelangs’.

3.2 Zaliznjak og Šmelëvs perfekte aksjonsarter

Alle aksjonsartene er åpene klasser, med mindre noe annet er spesifisert i første linje av dens beskrivelse.

Det er hensiktsmessig å dele de perfekte aksjonsartene inn i to grupper, nemlig perfekte aksjonsarter som *kun* kan dannes av imperfektive utgangsverb (omtalt i avsnitt 3.2.1), og de andre perfekte aksjonsartene. Den siste gruppen består av tre ulike aksjonsarter, som hovedsaklig kan dannes enten av imperfektive eller perfekte utgangsverb. Disse er omtalt i avsnitt 3.2.2 på side 43–48.

3.2.1 Perfektive aksjonsarter som *kun* kan dannes av imperfektive utgangsverb

3.2.1.1 Begynnende aksjonsarter

3.2.1.1.1 Inkoativ

Egenskaper ved utgangsverbet Betegner “enkle”, homogene situasjoner som ikke har begynnende eller avsluttende faser atskilt fra midten (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 107). Herav verb for:

1. indre tilstander
2. ateliske prosesser
3. ubestemt bevegelse

Utgangsverbet kan også betegne verb som ikke er homogene eller ateliske i seg selv, men som får en sådan betydning ved at de gjentar seg.

Inkoative verb framhever følgende ved utgangsverbet Isolerer begynnerdelen av situasjonen, en liten del som hele situasjonen kan identifiseres ved (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 107).

Sekundærimperfektivisering Inkoativene kan ikke sekundærimperfektiviseres.

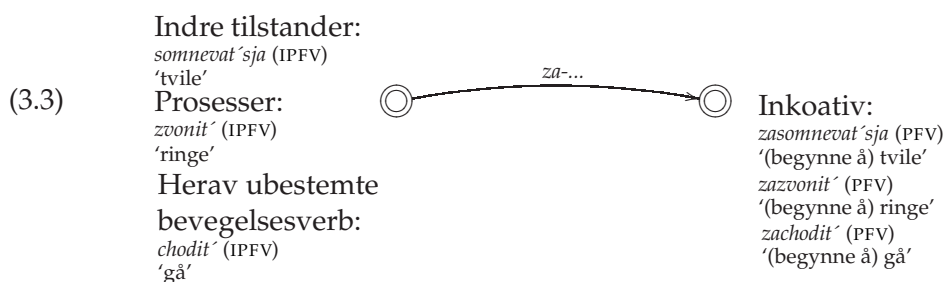
Merknad Likevel finnes en undergruppe, nemlig 'uselvstendig inkoativ', som danner aspektpar med IPFV verb (hovedsaklig ved innskudd av imperfektiviserende suffiks, se diagram (3.4)) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 108).

Det intransitive 'ringe' er en homogen hendelse, mens transitive 'ringe på telefonen' er det ikke (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 107).

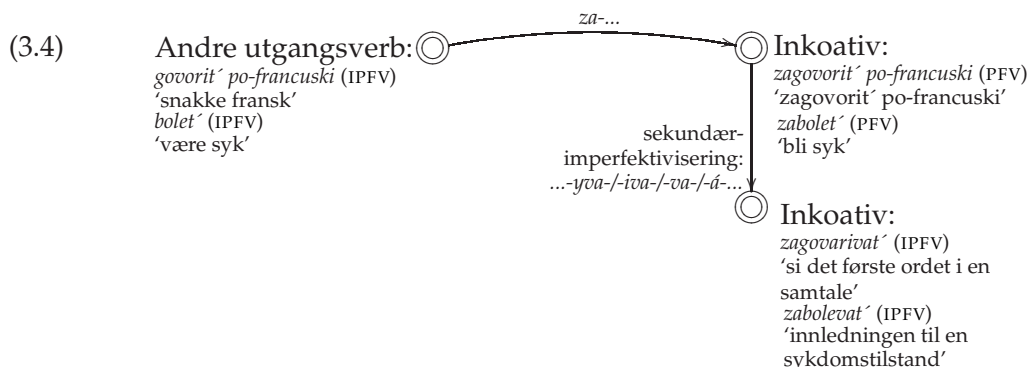
- (3.1) *Za-zvoni-l kolokol.*
 INGR.PFV-ringe-PST.M.SG klokke:M.SG
 '(kirke-) Klokken ringte.' (PFV)

- (3.2) **Ona za-zvoni-l-a po telefonu.*
 Hun:3SG.F INGR.PFV-ringe-PST-F.SG på telefon.
 'Hun ringte på telefonen.' (PFV)

Et nettverk for inkoative verb dannet av homogene, ateliske utgangsverb kan se ut som det i diagram (3.3).

Andre utgangsverb som betegner hendelser som ikke nødvendigvis er ateliske og/eller homogene, men som ofte gjentar seg. Disse kan danne inkoative aspektkorrelater, som retter fokus mot begynnerfasen av hendelsen. Det kan her være snakk om en prosess som er begrenset til sitt objekt, for eksempel et ord i en samtale (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 107–108).

3.2.1.1.2 Ingressiv

Egenskaper ved utgangsverbet Denne aksjonsarten dannes av to typer verb (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 109–110):

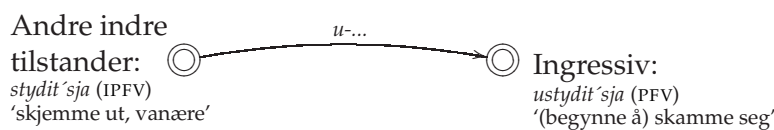
1. verb for bestemt bevegelse, og noen verb for bevegelse i en retning.
2. verb for persepsjon og indre tilstander.

Ingressive verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner startfasen til disse bevegelsene. Denne betydningen er imidlertid svak, og kan i noen tilfeller betegne hendelsen i seg selv (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 109).

Sekundærimperfektivisering Ingressiveene kan ikke sekundærimperfektiviseres.

- (3.5) **Bestemte bevegelsesverb:** *po-...* **Ingressiv:**
idti (IPFV) *pojti* (PFV)
 'gå' '(begynne å) gå'
Indre prosesser: *podumat* (PFV)
dumat (IPFV) '(begynne å) tenke (og slutte med det)'
 'tenke'
- (3.6) **Andre indre prosesser:** *o-/ob-...* **Ingressiv:**
radovat'sja (IPFV) *obradovat'sja* (PFV)
 'glede seg' '(begynne å) glede seg'
pečalit'sja (IPFV) *opečalit'sja* (PFV)
 'furte' '(begynne å) furte'
- (3.7) **Utgangsverb:** *vz-/vs-...* **Ingressiv ('Eksplosive' hendelser):**
dumat (IPFV) *vzdumat* (PFV)
 'tenke' 'få et innfall, plutselig komme til å tenke på'
kričat (IPFV) *vs-kričat* (PFV)
 'rope, skrike' 'skrike ut'
- (3.8) **Utgangsverb:** *vz-/vs-...-sja* **Ingressiv:**
molit (IPFV) *vzmolit'sja* (PFV)
 'bønnfalle, trygle' 'be for seg'
- (3.9) **Utgangsverb:** *raz-/ras-...-sja* **Ingressiv:**
serdit (IPFV) *rasserdit'sja* (PFV)
 'ergre, gjøre sint' 'bli sint'

(3.10)

3.2.1.2 Deliminativ aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet To typer (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 111):

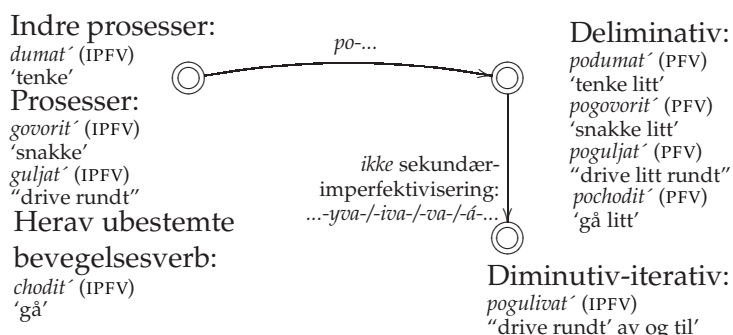
1. dannes av hvilke som helst IPFV verb som betegner ateliske prosesser.
2. kan også dannes av teliske verb, men den teliske betydningen forsvinner da.

Deliminative verb framhever følgende ved utgangsverbet En slags 'porsjon' av en hendelse som anses som liten og begrenset av tiden den varte (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 111).

Sekundærimperfektivering Deliminativ tillater *ikke* sekundærimperfektivering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

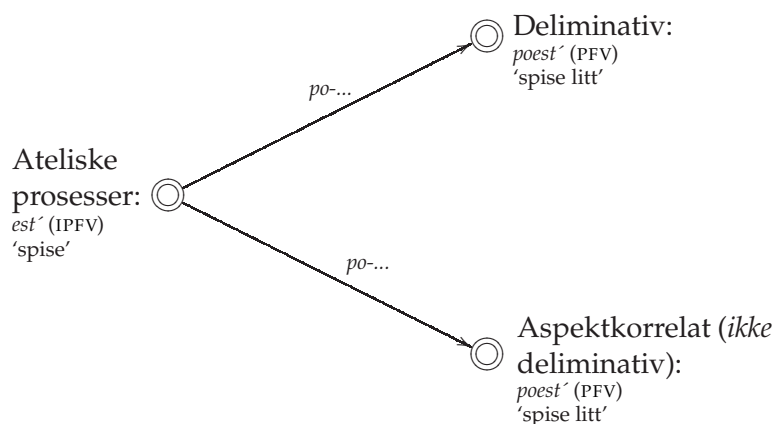
Former som *pogulivat'* ("drive rundt' av og til' (IPFV)), som ser ut som sekundærimperfektiven til deliminativen *poguljat'* ("drive litt rundt" (PFV)), er egentlig diminutiv-iterativ (se avsnitt 3.3.2 på side 48) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

(3.11)

Under ser vi illustrert at deliminativen ofte kan forveksles med aspektkorrelat (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112):

(3.12)

Som vi husker fra avsnitt 1.4.2, kan aspektkorrelater kun være verb som kan brukes til å beskrive en og samme hendelse, og som knapt har noen betydningsforskjell utover at de tilhører ulike aspekter. Når det gjelder verb av ulike aksjonsarter, kan betydningsforskjellen være stor.

Denne forskjellen mellom aspektkorrelatet og aksjonsarten til est' ('spise') er illustrert med eksemplene (3.13) og (3.14) (fra Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

(3.13) *Po-e-š poka moë moroženoe.*
 DEL.PFV.litt-spise-2SG.NPST i.mellomtiden min is
 'Spis litt av min is nå.' (PFV)

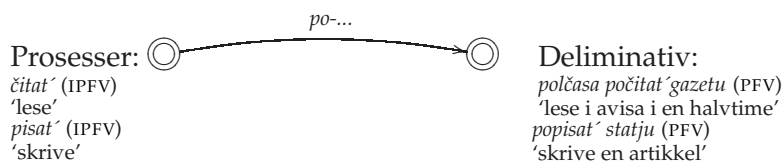
(3.14) *Ty uže po-e-l?*
 du:2SG allerede PFV-spise-M.SG.PST
 'Har du allerede spist?' (PFV)

Dersom deliminativer uttrykker varighet over en tid, gjør de det uten preposisjon (eksempel (3.15)). Dette i motsetning til et vanlig PFV verb (eksempel (3.16)) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 111).

(3.15) *On po-čita-l knigu dva časa.*
 han:M.3SG DEL.PFV.litt-lese-PST.M.SG bok:ACC.SG to timer.
 'Han leste i boka i to timer.' (PFV)

(3.16) *On pro-čë-l knigu za dva časa.*
 han:M.3SG PFV.gjennom-lese-PST.M.SG bok:ACC.SG for to timer.
 'Han leste ut boka på to timer.' (PFV)

(3.17)

3.2.1.3 Perdurativ aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet I hovedsak intransitive verb (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

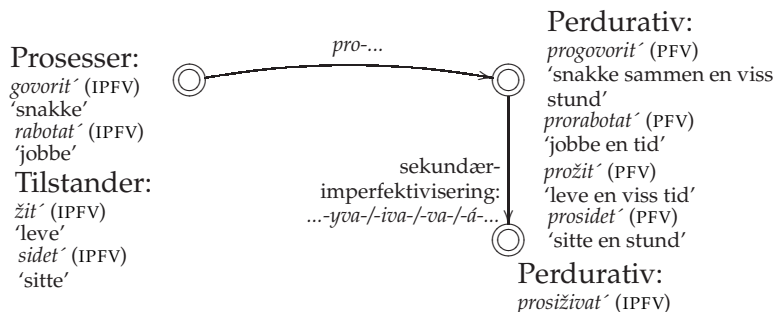
Perdurative verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner handlinger som foregår i et lukket tidsintervall, som om denne handlingen 'fyller' hele intervallet. Brukes kun i en tidsbestemt kontekst (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

Sekundærimperfektivisering Perdurativ tillater sekundærimperfektivisering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 113).

Her betyr det at hele dette tidsintervallet er over, og at han var opptatt med denne handlingen i hele det intervallet (eksempel (3.18)) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 112).

(3.18) On *pro-rabota-l* *tridcat let na zavode.*
han:M.3SG PER.PFV-jobbe-PST.M.SG tretti år på fabrikken
'Han har jobbet i tretti år på fabrikken.' (PFV)

(3.19)

3.2.1.4 Finitiv aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet Dannes av bortimot et hvilket som helst verb som betegner en atelisk, homogen prosess eller hendelse (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

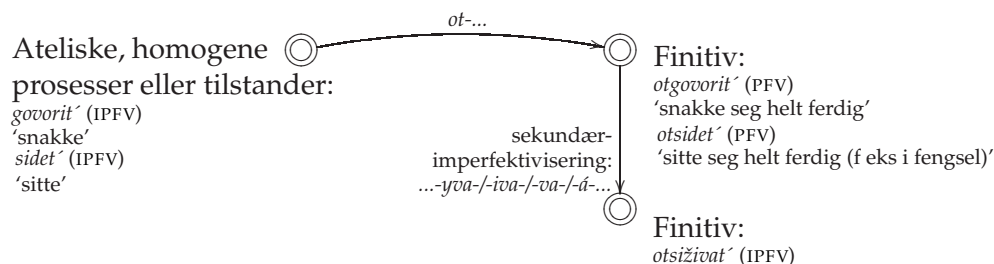
Finitive verb framhever følgende ved utgangsverbet Verb av denne klassen betegner opphør av en hendelse eller tilstand, og gir fokus på at situasjonen ikke bare er opphørt, men også senere ikke vil finne sted igjen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 113–114).

Sekundærimperfektivisering Finitiv tillater sekundærimperfektivisering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

I eksempel (3.20) er det ikke viktig om hvorvidt bilen har havnet i en ulykke eller om den står i garasjen; fokuset er på at den aldri vil kjøre mer (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

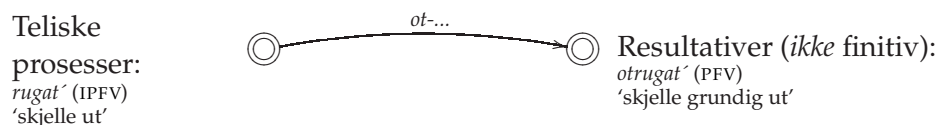
- (3.20) *Mašina svoë ot''-ezdi-l-a.*
 bil:F.SG sitt FIN.PFV-kjøre-PST-F.SG
 'Bilen har kjørt sitt.' (PFV)

(3.21)

Zaliznjak og Šmelëv mener at når prefikset *ot-...* henger seg på et telisk verb får det en helt annen betydning, nemlig resultativ (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114). Dette er illustrert i diagrammet (3.22). Likevel ser vi at resultativens betydning temmelig lik finitiv betydning.

(3.22)

3.2.1.5 Saturativ aksjonsart

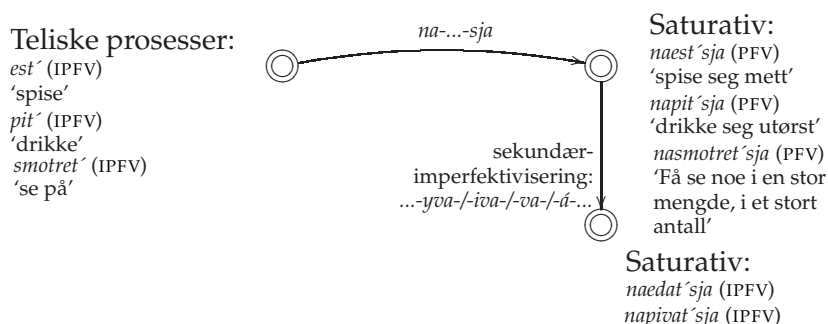
Egenskaper ved utgangsverbet Betegner teliske prosesser.

Saturative verb framhever følgende ved utgangsverbet Handlingen fullføres, eller til og med fortsetter lengre enn det (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 116).

Sekundærimperfektivisering Saturativ tillater sekundærimperfektivisering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 116).

Andre merknader Innholdsmessig er denne aksjonsarten nær kumulativ (og betraktes iblant som en del av den).³ Forskjellen er at det her er selve subjektet som er i sentrum av oppmerksomheten (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 116).

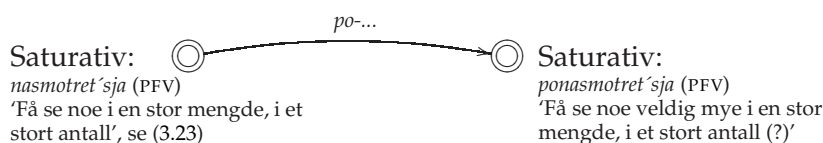
(3.23)

Saturative verb kan prefigeres med *po-...* (se diagram (3.24)), noe som også er mulig med kumulativ aksjonsart (se avsnitt 3.2.2.2 på side 44. Ved å legge *po-...* til saturative verb framhever man den saturative betydningen ved disse verbene (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 116).

Her ser vi at det er vanskelig å finne den eksakte betydningen av eksempelverbene Zaliznjak og Šmelëv oppgir, da disse ikke er å finne i vanlige ordbøker (trolig grunnet aksjonsartens muntlige karakter, hvilket er nevnt i avsnitt 1.5.2.5).

(3.24)

³ Mathiassen omtaler kumulativ og saturativ under ett, i forbindelse med sin omtale av 'saturativ genitiv' (1996, s 210). Det gjør at hans 'verb med saturativ betydning uten -sja-formans' (her kalt kumulativ) oppfører seg annerledes enn de andre saturative verbene når det kommer til sekundærimperfektivisering (hvilket de kumulative verbene ikke godtar). Nok en gang blir Mathiassens (1996) gjennomgang knotete og uoversiktlig.

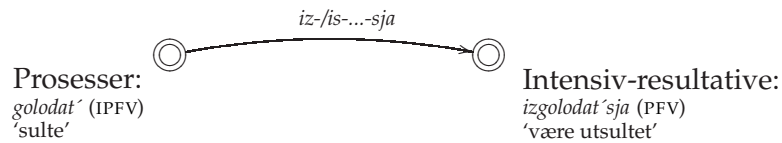
3.2.1.6 Intensiv-resultative aksjonsarter

Egenskaper ved utgangsverbet Mange ulike typer verb; se nærmere for hver underart.

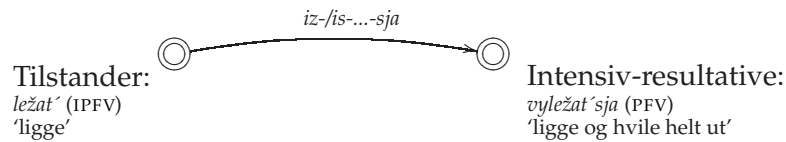
Intensiv-resultative verb framhever følgende ved utgangsverbet En overdrevenhet i kompletteringen av en handling (den betydningen kan omfatte også saturativ) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 117).

Sekundærimperfektivisering Intensiv-resultative tillater sekundærimperfektivisering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

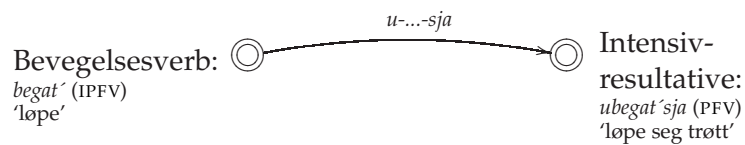
(3.25)

(3.26)

(3.27)

Mange av verbene innen intensiv-resultative aksjonsart kan deles inn i følgende tre undergrupper:

1. Kompletiv (som også kan skilles ut i gruppen ironisk-resultativ)
2. Overdrevet-varig
3. Evolutiv

3.2.1.6.1 Kompletiv Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 117) velger å dele kompletiv inn i to underklasser.

1. *Kompletiv* aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet verb som betegner en målrettet handling.

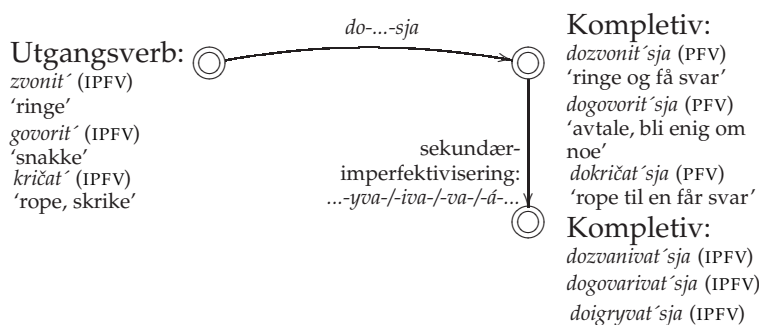
Intensiv-resultative verb framhever følgende ved utgangsverbet gjennomføring av handlingen til det ønskede resultatet ved økt bruk av krefter, med vanskeligheter m.m. (se diagram (3.28))

2. *Ironisk-resultativ* aksjonsart

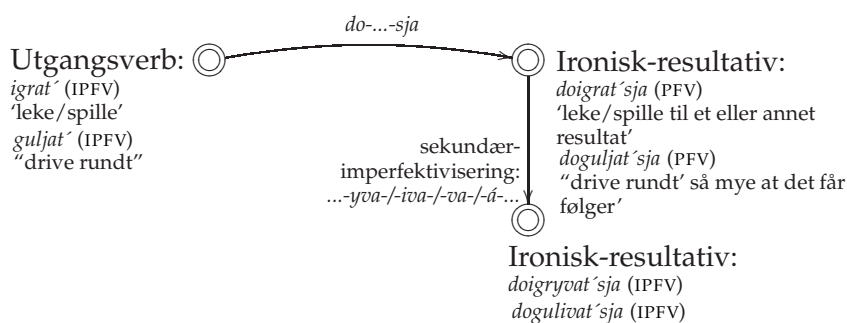
Egenskaper ved utgangsverbet verb som betegner en handling som ikke impliserer at noe mål skal nås (som *igrat'* ('spille'), *guljat'* ("drive rundt")).

Intensiv-resultative verb framhever følgende ved utgangsverbet gjennomføring av en handling som resulterer i et uventet og uønsket resultat (se illustrasjon i diagram (3.29)).

(3.28)

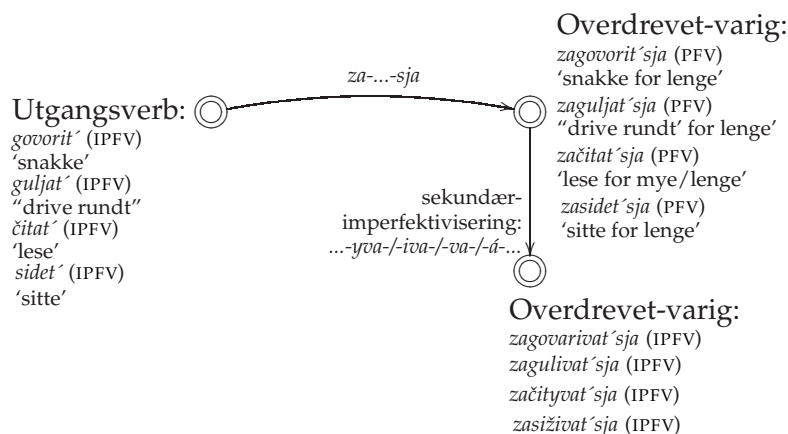

(3.29)

3.2.1.6.2 Overdrevet-varig *Overdrevet-varige* verb fokuserer på en handling har overgått et eller annet mål i sin fortsettelse, og at dette har foregått uten subjektets viten og vilje (vanligvis fordi subjektet er for fascinert av denne handlingen...), og den kan ha ført til en negativ følge (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 117). Et klart eksempel er *zasidet'sja v gostjach* ('være for lenge på besøk').

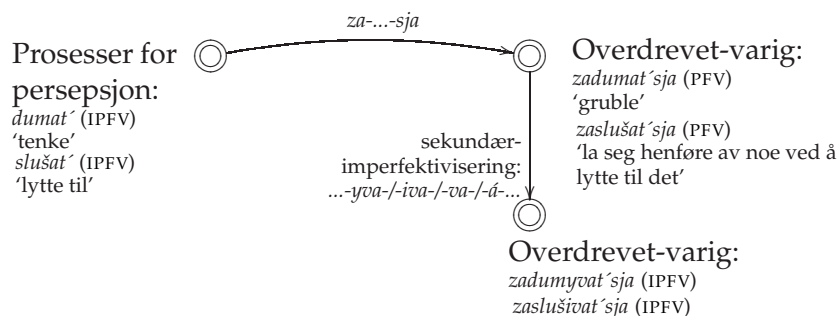
(3.30)

Blant overdrevet-varig verb hører også verbene som er nevnt under. De skiller seg ut ved ikke å betegne noe en gjør for lenge, men noe en 'lar seg rive med' av. For eksempel betyr *zadumat'sja* ('gruble'), og ikke 'å tenke for lenge' (som betydningen av dette sirkumfikset er i de ovenstående eksemplene) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

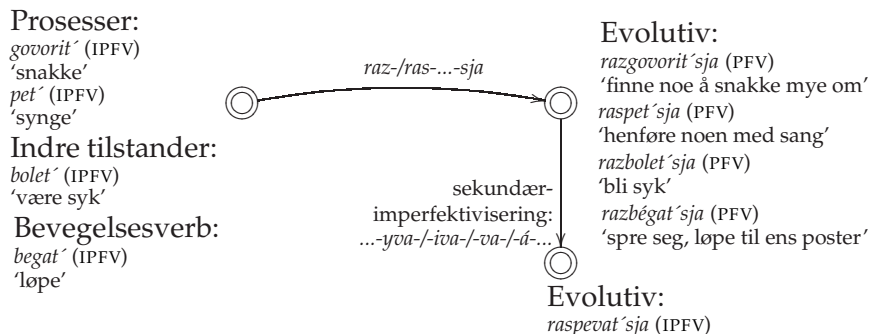
Verbet *zaznat'sja* ('vite') hører ikke blant disse verbene, siden utgangsverbet *znat'* ('vite') i det moderne språket er et umotivert verb (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

(3.31)

3.2.1.6.3 Evolutiv *Evolutionary* verb fokuserer på slutfasen av en gradvis økende intensitet av handlingen. Det resulterer i en høy grad av realisering av en tilstand (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

(3.32)

3.2.1.7 Semelfaktiv aksjonsart

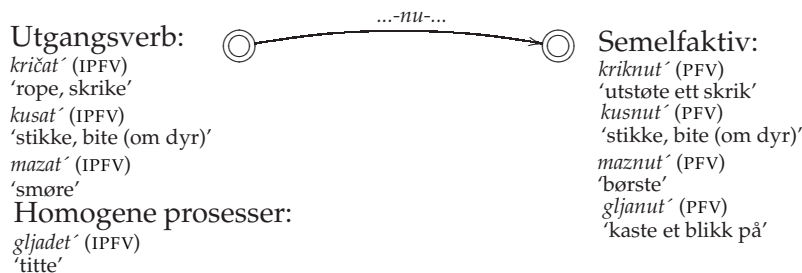
Egenskaper ved utgangsverbet Betegner enkle fysiske handlinger (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

Semelfaktive verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner en "kvant" av handlingen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

Sekundærimperfektivering Semelfaktiv tillater *ikke* sekundærimperfektivering.

Andre merknader Suffikset *...-nu-...* kan være enten trykksterkt eller trykklett (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 118).

(3.33)

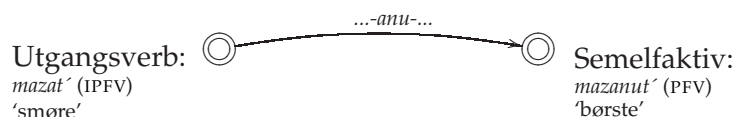
Ovenfor ser vi en situasjon som krever forklaring (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 119):

1. Dersom utgangsverbet betegner en homogen prosess, angir *...-nu-...* en kvantifisering.
2. Dersom utgangsverbet ikke betegner en homogen prosess, kan det allerede bestå av slike "kvanter". Det betegner da en iterasjon av den semelfaktive hendelsen.

3. Grensen mellom disse tilfellene er ikke helt klar, og ved verb som *kusnut'* — *kusat'* ('kusnut' (PFV/IPFV)) kan betydningen variere mellom de to typene.

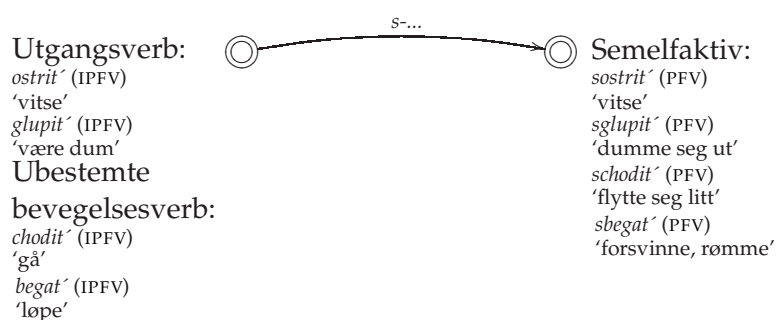
Suffikset *...-nu-...* kan iblant alternere med *...-anu-...*, som vist i diagram (3.34).

(3.34)

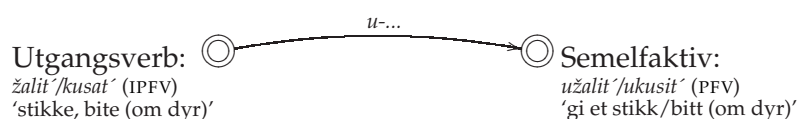

Videre ser en illustrasjoner av en rekke andre prefikser og suffikser som resulterer i semelfaktiv aksjonsart.

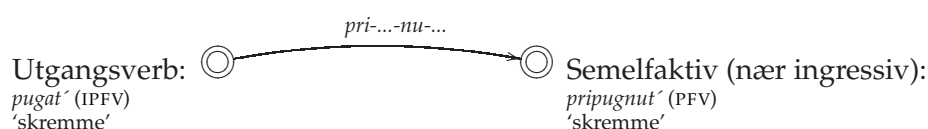
(3.35)

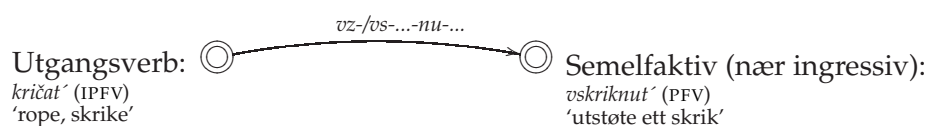
(3.36)

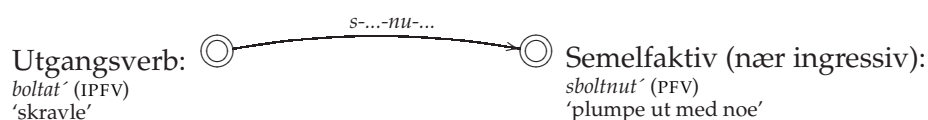
(3.37)

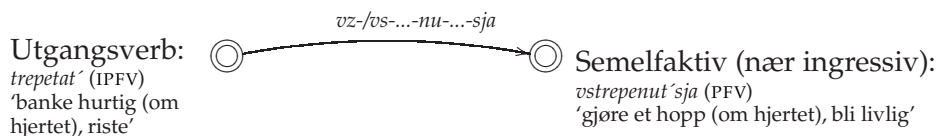
(3.38)

(3.39)

(3.40)

3.2.2 Andre perfektive aksjonsarter

Disse 'andre perfektive aksjonsartene' består altså av tre ulike aksjonsarter. De to første kan dannes enten av imperfektive eller perfektive utgangsverb, mens den siste *kun* kan dannes av perfektive utgangsverb.

Zaliznjak og Šmelëv (s 120) sier om den attentuative aksjonsarten som er omtalt i avsnitt 3.2.2.3 at denne, ulikt alle andre aksjonsarter, dannes av PFV utgangsverb. Vi skal likevel se i de følgende avsnittene at det også i kumulativ 3.2.2.2 kan være prefigerte (iblant PFV) utgangsverb, og i distributiv 3.2.2.1 kan et perfektivisert verb være utgangsverb. Også den imperfektive aksjonsarten iterativ (omtalt i avsnitt 3.3.1 på side 48) kan dannes av PFV utgangsverb. Trolig mener de at attentuativ *utelukkende* kan dannes av PFV verb.

3.2.2.1 Distributiv aksjonsart

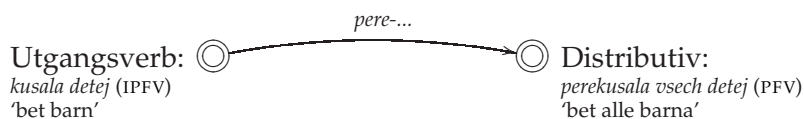
Egenskaper ved utgangsverbet Distributiv kan dannes av IPFV såvel som PFV verb (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 125).

Distributive verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner en handling som berører hvert enkelt element i en mengde. Det forekommer to undertyper av distributiv, nemlig objektiv og subjektiv (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 124).

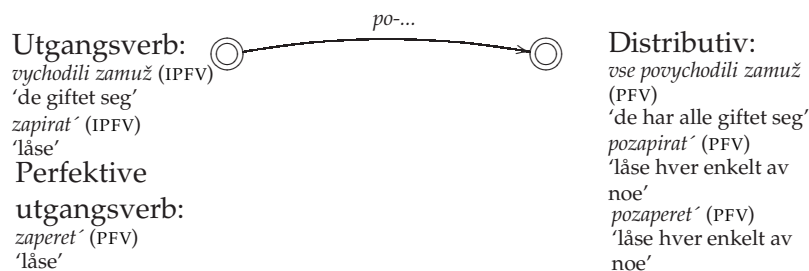
Merknad Kjennetegnes ved at objektet eller subjektet (avhengig av transitivitet) må være i flertall (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 124).

Sekundærimperfektivisering Distributiv tillater *ikke* sekundærimperfektivisering.

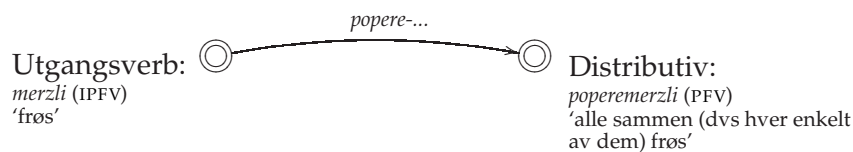
(3.41)

(3.42)

(3.43)

3.2.2.2 Kumulativ aksjonsart

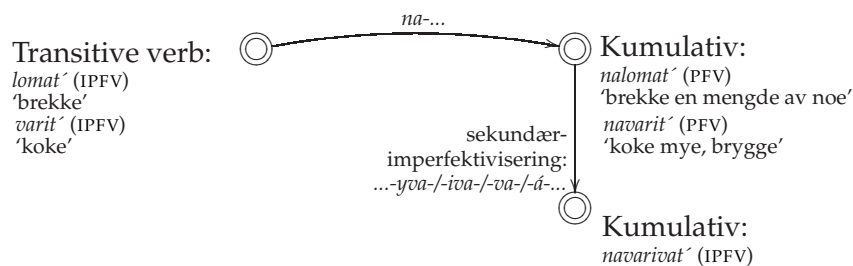
Egenskaper ved utgangsverbet Kumulativ dannes av både IPFV og PFV verb.

Aksjonsarten dannes hovedsaklig av transitive verb, og de krever at dets objekt er enten i partitiv genitiv eller et mengdeuttrykk (som i seg selv tar et argument i genitiv) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

Kumulative verb framhever følgende ved utgangsverbet En 'akkumulering av resultatet' av handlingen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

Sekundærimperfektivisering Kumulativ tillater sekundærimperfektivisering (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 115).

(3.44)

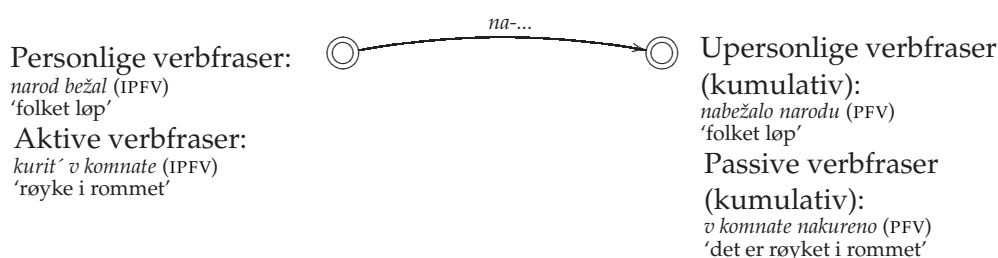

3.2.2.2.1 Upersonlige og passivkonstruksjoner Kumulativ kan bidra til at frasen den brukes i transformeres til en upersonlig konstruksjon, der subjektet blir til genitivsleddet. Denne aksjonsarten brukes også ofte i passivkonstruksjoner (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

(3.45) *na-beža-l-o* *narod-u*
KUM.PFV-løpe-PST-N.SG folk:M-DAT.SG
'folket løp' (PFV)

(3.46) *v* *komnat-e* *na-kure-n-o*
i:LOC rom:F-LOC.SG KUM.PFV-røyke-PASS.PTCP.PST-N.SG
'det er røyket i rommet' (PFV)

(3.47)

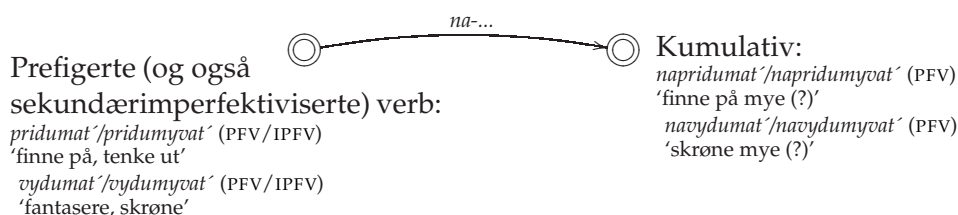

Når kumulativen dannes av intransitive verb, forblir resultatet intransitivt. Det er likevel snakk om verb som har en forestilling om et 'akkumulerende' objekt bygd inn i semantikken sin (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 114).

3.2.2.2.2 Imperfektive og perfekte utgangsverb En kan danne kumulative verb av både IPFV og PFV utgangsverb. Jfr lov 1 på side 10 er det prefigerte resultatet (kumulativen) PFV.

Her, i likhet med i omtalen av aksjonsarten saturativ, ser vi at ordbøker ikke hjelper oss med å finne eksempelvebnes eksakte betydning.

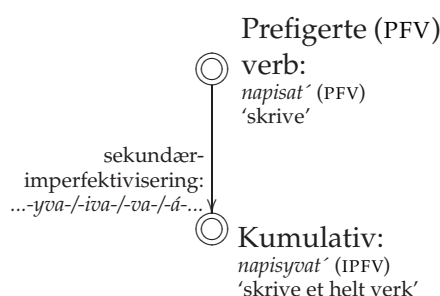
(3.48)

3.2.2.2.3 Kumulativ-distributiv aksjonsart Kumulative verb kan få et ekstraprefiks, nemlig *po-...*. Resultatet er aksjonsarten kumulativ-distributiv, som noen ganger uttrykker ekstra fokus på det akkumulerte objektet (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 115).

Zaliznjak og Šmelëv (s 115) nevner at det '[i] en rekke tilfeller er [...] nettopp med sekundærimperfektiviseringen kumulativiteten i et verb med prefikset *na-...* uttrykkes'. Dette tolker jeg til at verb som har prefikset *na-...*, men som ikke er i aksjonsarten kumulativ, kan innlemmes i denne klassen hvis det sekundærimperfektiviseres.

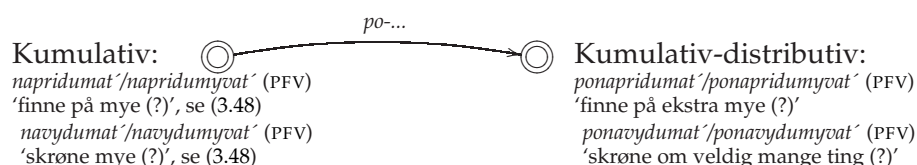
(3.49)

Zaliznjak og Šmelëv påpeker i en fotnote at termen kumulativ-distributiv antyder sammenheng med distributiv aksjonsart (omtalt i avsnitt 3.2.2.1 på side 43), som dannes ved å legge *po-...* til prefigerte verb.⁴

Her er det noe uklart hva forskjellene og ulikhetene egentlig ligger i. Igjen blir arbeidet med å klargjøre dette ytterligere vanskelig gjort av at de eksemplene på distributive og kumulativ-distributive verb som Zaliznjak og Šmelëv gir (som er illustrert i diagram (3.50)) ikke finnes i standardordbøker.

(3.50)

⁴ Som vi så i avsnitt 3.2.1.5 på side 37, kan *po-...* også legges til saturative verb. I motsetning til tilfellet med kumulativen gir tillegget av *po-...* ikke saturative verb en distributiv betydning (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 116).

3.2.2.3 Attentuativ aksjonsart

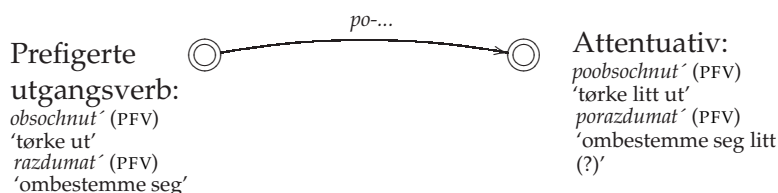
Egenskaper ved utgangsverbet PFV verb, i første rekke prefigerte (prefikset *po-...* legges her *utelukkende* til allerede prefigerte verb) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 120).

Attentuitive verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner 'å gjøre noe med enkelhet, uten tilførsel av makt, ikke lenge' (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 120).

Sekundærimperfektivisering Attentuativ tillater *ikke* sekundærimperfektivisering.

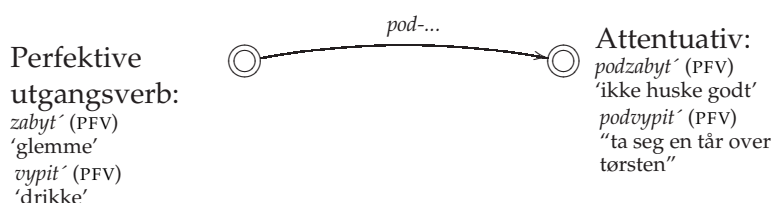
Verbene med *po-...* er både morfologisk og semantisk like verbene av delimitativ (med betydningen 'gjøre noe i løpet av kort tid'). Forskjellen er hovedsaklig at de delimitative verbene dannes av IPFV verb, mens attentuitive verb med *po-...* dannes av prefigerte PFV verb. Dessuten legges det ved bruk av attentuativ mer vekt på 'å gjøre noe i liten grad' (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 120–121).

(3.51)

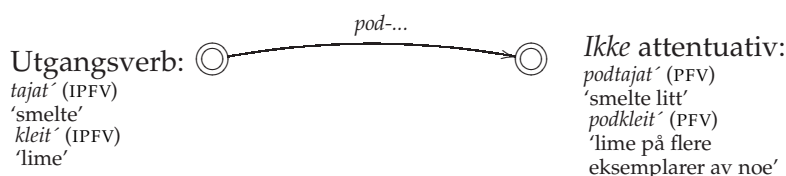

Attentuativ aksjonsart dannes altså kun av PFV verb. Ved tillegg av de samme prefiksene til IPFV verb, blir resultatet *ikke* attentuativ (som vi ser i henholdsvis diagrammene (3.52) og (3.53), og (3.54) og (3.55)).

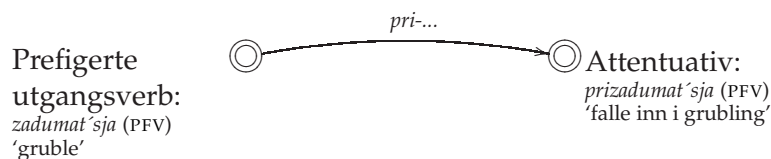
(3.52)

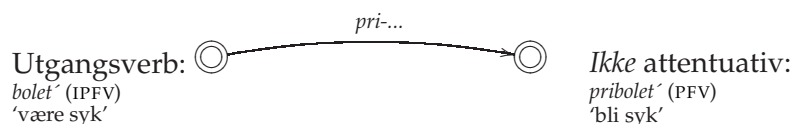
(3.53)

(3.54)

(3.55)

3.3 Zaliznjak og Šmelëvs s imperfektive aksjonsarter

Siden disse aksjonsartene er IPFV, tillater naturlig nok ingen av dem sekundærimperfektivisering.

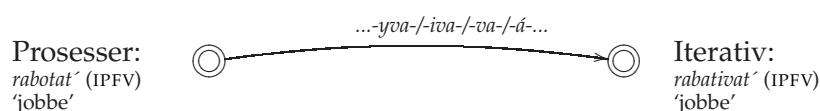
3.3.1 Iterativ aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet IPFV prosesser.

Iterative verb framhever følgende ved utgangsverbet Den prosessuelle betydningen.

Andre merknader Denne aksjonsarten er trolig en rest av et eldre aspektsystem i russisk. Suffiksene iterative verb dannes av, brukes hovedsaklig til imperfektivisering i moderne russisk (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 121). Dette gjør at nesten alle verbene i denne aksjonsarten får en arkaisk undertone. Likevel er klassen åpen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 122).

(3.56)

3.3.2 Diminutiv-iterativ aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet Betegner ateliske prosesser og (sjeldnere) tilstander (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 122).

Diminutiv-iterative verb framhever følgende ved utgangsverbet 'Å gjøre noe nå og da' og 'gjøre noe litt' (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 123).

1. hendelser som kun kan identifiseres i store intervaller (har ikke aktuell-varig betydning). Disse kan ikke svare på spørsmålet *Čto on sejčas delaet?* ('Hva gjør han nå?'), og det er verb som *popivaet i pokurivaet, posiživaet i popisivoajet* ('sitter av og til og skriver av og til').
2. verb som betegner aktuelle hendelser og tilstander. Disse kan svare på spørsmålet *Čto on sejčas delaet?* ('Hva gjør han nå?'), og det er verb som *pokašlivat'* ('hoste av og til').
3. en tredje gruppe kan ha begge betydninger:

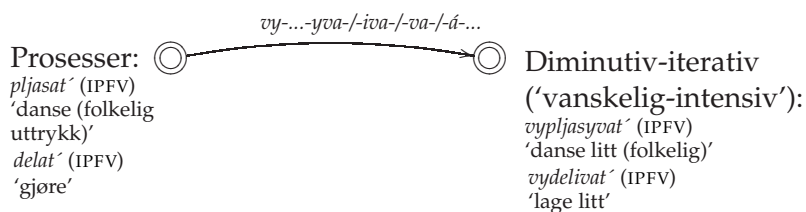
(a) Stort intervall:

Naš syn uže po-smatr-iva-et na ženščin.
 vår sønn:M.SG allerede DIM-se-DIM.IPFV-3SG.NPST på kvinner
 'Sønnen vår ser allerede på damer.' (IPFV)

(b) Aktuell hendelse:

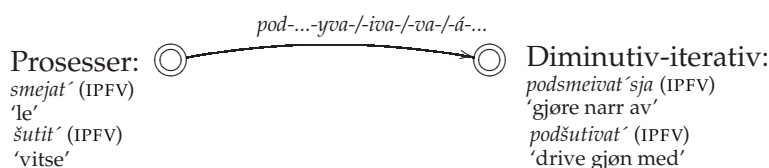
Sud'ja uže posmatrivaet na
 Dommer:M.SG allerede DIM-se-DIM.IPFV-3SG.NPST på
 sekunder.
 sekundmåler.
 'Dommeren ser allerede på stoppeklokka.' (IPFV)

(3.57)

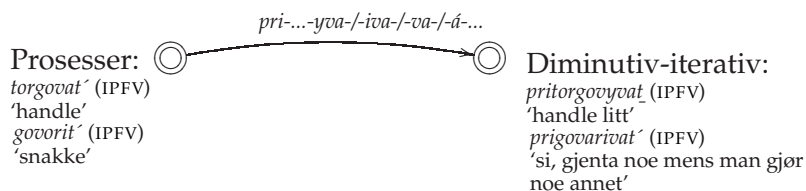

Verbet *vydelivat'* ('lage litt' (IPFV)) i diagrammet (3.57) over kan brukes i fraser som *vydelivat' nogami raznye figury* ('lage forskjellige figurer med bena sine').

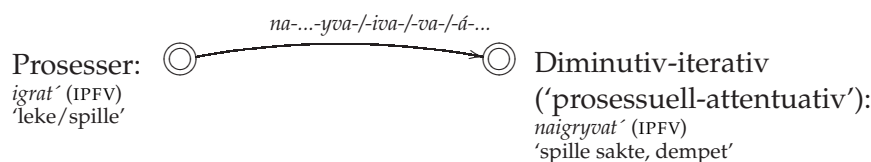
(3.58)

(3.59)

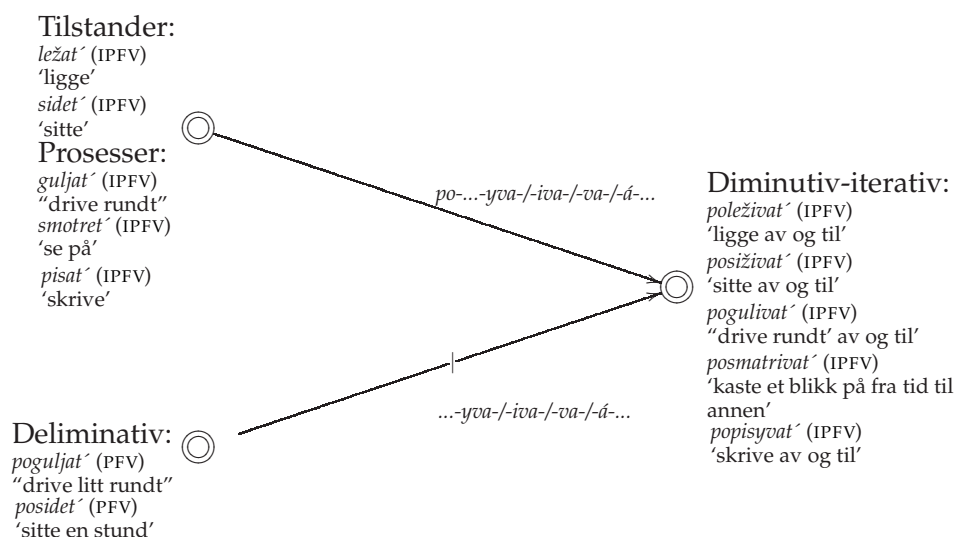

(3.60)

Diminutiv-iterativ er IPFV, og danner ikke aspektpar med verb av delimitativ aksjonsart med prefikset *po-....* Det betyr at *pogulivat'* ("drive rundt' av og til' (DIM.drive.IPFV.INF)) ikke kan bety "drive litt rundt' mange ganger' (DIM.DEL.drive.IPFV.INF), og *posizivat'* ('sitte av og til' (DIM.sitte.IPFV.INF)) kan ikke bety 'sitte en stund mange ganger' (DIM.DEL.sitte.IPFV.INF) (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 123).

(3.61)

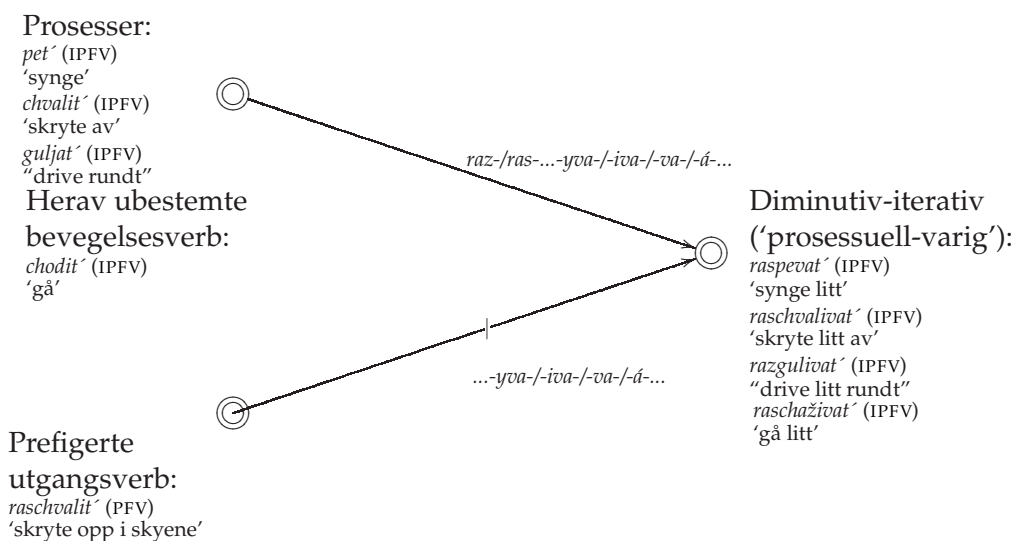

Underklassene av diminutiv-iterativ kan iblant være vanskelig å skille fra sekundærimperfektiver (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 124):

diminutiv-iterativ *chvali-t'* → *raz-chvali-va-t'*
 skryte.IPFV-INF DIM-skryte-DIM.IPFV-INF
 'skryte av' (IPFV) → 'skryte litt av' (IPFV)

sekundærimperfektiv *raz-chvali-t'* → *raz-chvali-va-t'*
 PFV-skryte-INF PFV-skryte-IPFV-INF
 'skryte opp i skyene' (PFV) → 'skryte opp i skyene' (IPFV)

(3.62)

3.3.3 Resiprok-iterativ aksjonsart

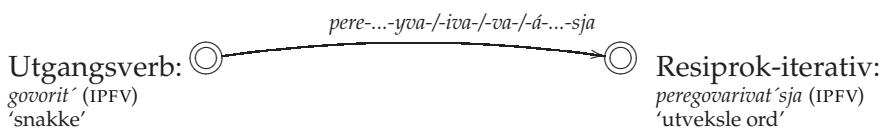
Egenskaper ved utgangsverbet Verb som kan foregå som hendelse mellom to subjekter.

Resiprok-iterative verb framhever følgende ved utgangsverbet Betegner en samhandling mellom to subjekter (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 125).

Disse verbene betegner en spesiell aspektualitet, nemlig blanding av iterativitet og samhandling.

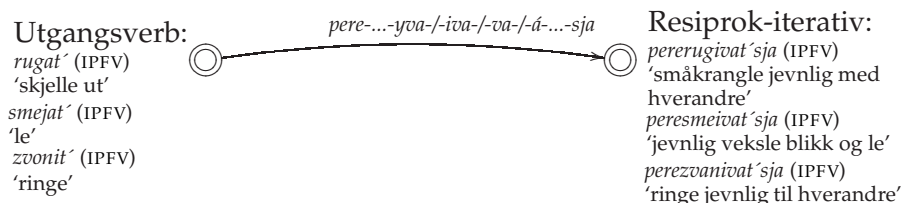
For verb som *peregovarivat'sja* ('utveksle ord') er aktuell-varig betydning sentral (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 125).

(3.63)

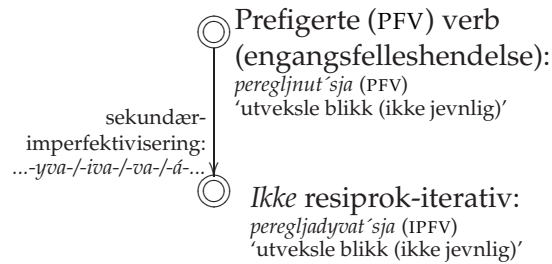

Verbene under kan være utstrakt over lang tid, og har slett ikke aktuell-varig betydning (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 125–126).

(3.64)

(3.65)

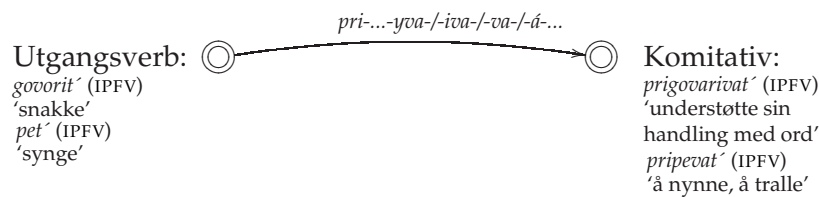
3.3.4 Komitativ aksjonsart

Egenskaper ved utgangsverbet I all hovedsak enkelte verb som betegner danning av ulike bevegelser og lyder.

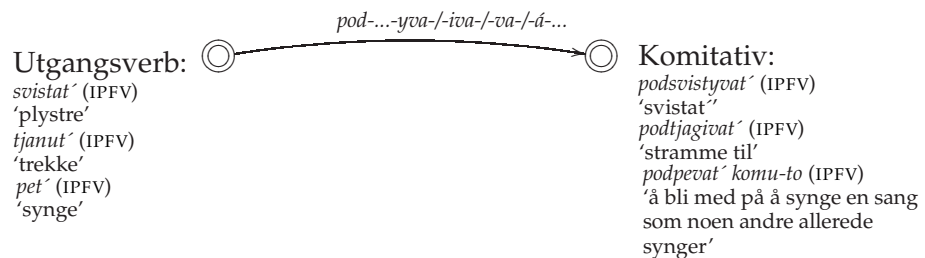
Komitative verb framhever følgende ved utgangsverbet Handlinger som foregår samtidig med en annen handling, og innehar en hjelpende rolle til den andre handlingen (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 126).

Andre merknader Lukket klasse (Zaliznjak og Šmelëv 2000, s 126).

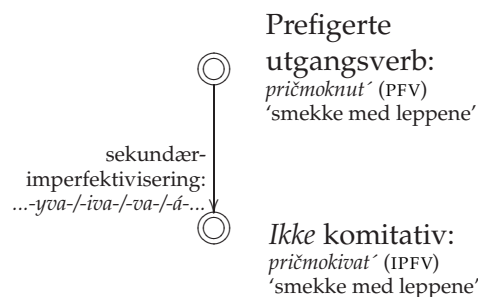
(3.66)

(3.67)

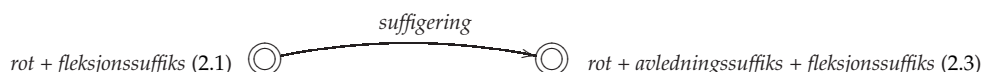
(3.68)

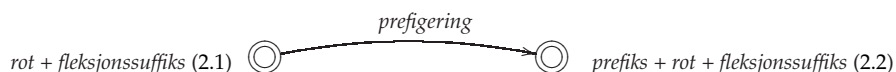
3.4 Transisjonen som danner morfemstrukturene

Som vi så i eksemplene (2.1)–(2.6) i avsnitt 2.1, kan russiske verb opptre med seks ulike morfemstrukturer. I dette kapitlet har vi sett hvordan de ulike aksjonsartene dannes ved affigering, og under skal vi se oppsummert hvordan de ulike morfemstrukturene ble dannet.

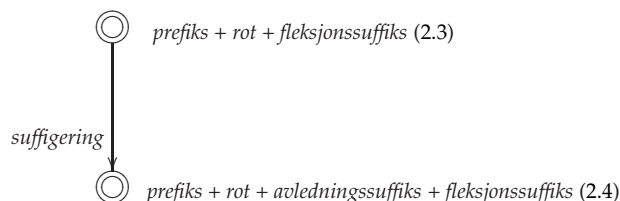
Transisjonen fra simplex-strukturen (2.1) til (2.3) skjer ved prefigering, som i de fleste av de perfektive aksjonsartene:

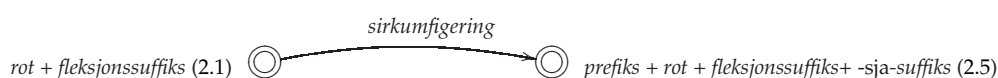
Transisjonen fra (2.1) til (2.2) skjer ved suffigering, som i semelfaktiv aksjonsart (diagram (3.33) på side 41) og iterativ ((3.56) på side 48):

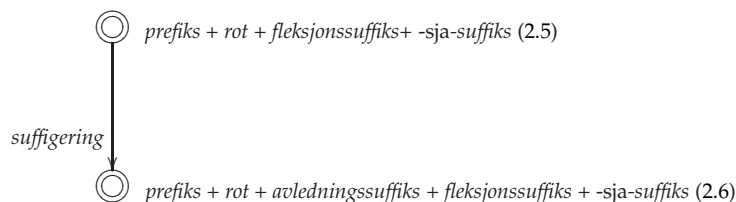
Fra (2.3) til (2.4) kan det finne sted en transisjon ved suffigering, som i de perfektive aksjonsartene som tillater sekundærimperfektivering:

Vi kan se en transisjon fra (2.1) til (2.5) ved tillegg av sirkumfiks. Dette skjer i ingressiv (diagrammene (3.6), (3.8) og (3.9) på side 32), og semelfaktiv, illustrert i diagram (3.40) på side 43:

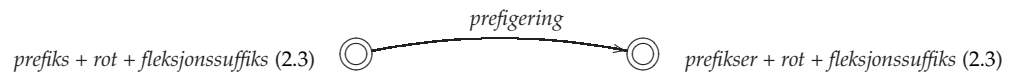

I tillegg kan det foregå en transisjonen fra (2.5) til fullstrukturen (2.6) ved suffigering, som i saturativ (diagram (3.23) på side 37), og i de intensiv-resultative aksjonsartene i diagrammene i avsnitt 3.2.1.6 på side 38:

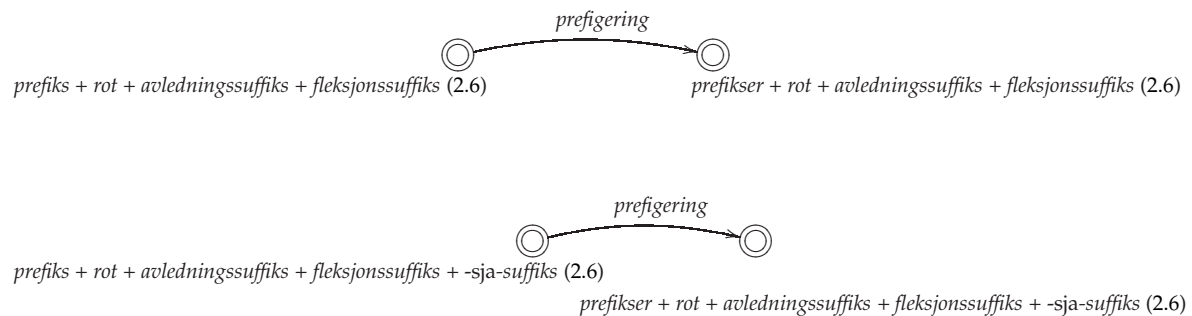

Endelig kan vi se at tre transisjoner foregår fra en morfemstruktur til seg selv. Dette er typisk ved prefigering av allerede prefigerte verb.

Det kan skje en transisjonen fra (2.3) til seg selv, som i saturativ, vist i diagram (3.24) på side 37, og kumulativ ((3.50) på side 46):

De to siste transisjonene går fra fullstrukturen til seg selv. De skjer i kumulativ, vist i diagram (3.48) og (3.50) på side 45–46 og i diagrammet for saturativ aksjonsart, (3.23) på side 37:

Disse morfemstrukturene er ganske teoretiske konstruksjoner, og vil ikke være gjenstand for de videre drøftningene i denne oppgaven. I neste kapittel skal vi heller se hvordan større nettverk kan utformes av konkrete verbeksempler, bygd på dette kapittelet.

Kapittel 4

Nettverk som analysemetode

DE SMÅ NETTVERKENE som ulike aksjonsarter danner, kan nøstes sammen til større nettverk. Ved å bruke dette som analysemetode, kan en avdekke andre fenomener og problemer.

4.1 Innledning

Vi aner nå at det er mulig å binde sammen ettstegstransisjonene (nevnt i siste avsnitt) sammen til større nettverk, som vi så antydninger til i de foregående avsnittene.

Den oppmerksomme leseren har nok likevel stusset på at en i de imperfektive aksjonsartene faktisk er imperfektive, også etter at de blir tillagt (blant annet) et prefiks. Etter først å foreta en analyse av verbet *dumat'* ('tenke') og dets mulige avledninger, skal vi gjøre en tilsvarende analyse av *govorit'* ('snakke'). I den forbindelse, nærmere bestemt i underavsnitt 4.3.2, belyse fenomenet ved sirkumfigering.

4.2 Analyse av *dumat'* ('tenke')

Her viser jeg noen nettverk det er mulig å tegne på bakgrunn av Zaliznjak og Šmelëvs funn.

Det er mulig å sette sammen en rekke av de ulike betydningene til verbet *dumat'* ('tenke') i et sammenhengende nettverk, som er vist i diagram (4.1). På denne måten blir konglomeratet av ulike betydninger litt mer oversiktlig, og som vi skal se under er det mulig å utlede ulike fenomener ved å sammenstille leksemer på en slik måte.

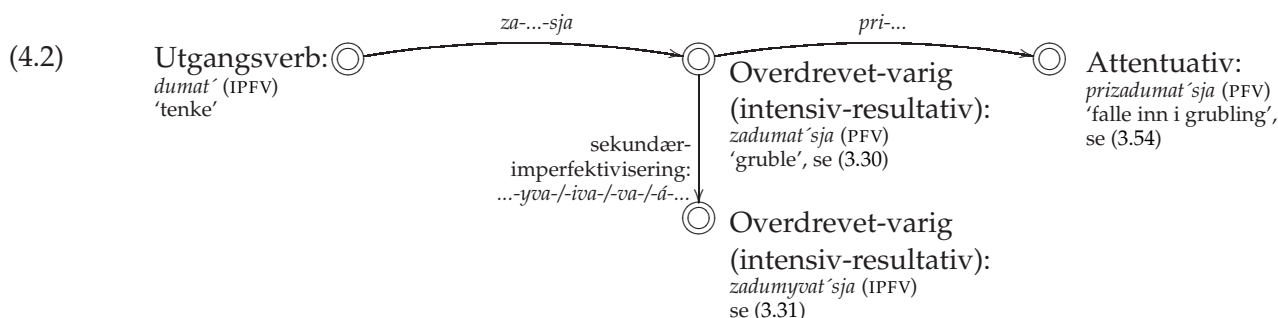
tid'. Ut fra disse forklaringene mener jeg det er uklart om det faktisk er snakk om to ulike klasser av verb, eller bare små variasjoner over én klasse.

I sitt avsnitt om attentuative verb lister Zaliznjak og Šmelëv opp *zadumatsja* som ett av verbene som tilhører denne kategorien, som er et utgangsverb som er prefigert med *pri-...* I tillegg nevner de at verbene i kategorien 'dannes av perfektive verb, hovedsaklig prefigerte'. De sier imidlertid ingenting om hvilke egenskaper utgangsverbet har; om det faktisk er i klassen diminutiv-iterativ, eller om det er resultatet av en annen slags perfektivering av et utgangsverb. Sammenstiller en opplysningene som Zaliznjak og Šmelëv gir små drypp av med oppslag i ordbøker, er det likevel snakk om en prefigering av et diminutiv-iterativ verb, noe som muliggjør denne slag nettverk.

Dessuten ser det ut til at attentuative verb (som er dannet ved prefigering av *pri-...*) har en betydning som ligner ganske mye på begynnende verbs betydning.

4.2.2 Spesifisering

Hvis en isolerer en gren fra dette nettverket, kan en tydelig se måten de nye leksemene som avledes blir mer spisset inn mot en spesifikk betydning (jfr bemerkningen i avsnitt 1.5.2.2.2) Dette ser en illustrert i diagram 4.2.

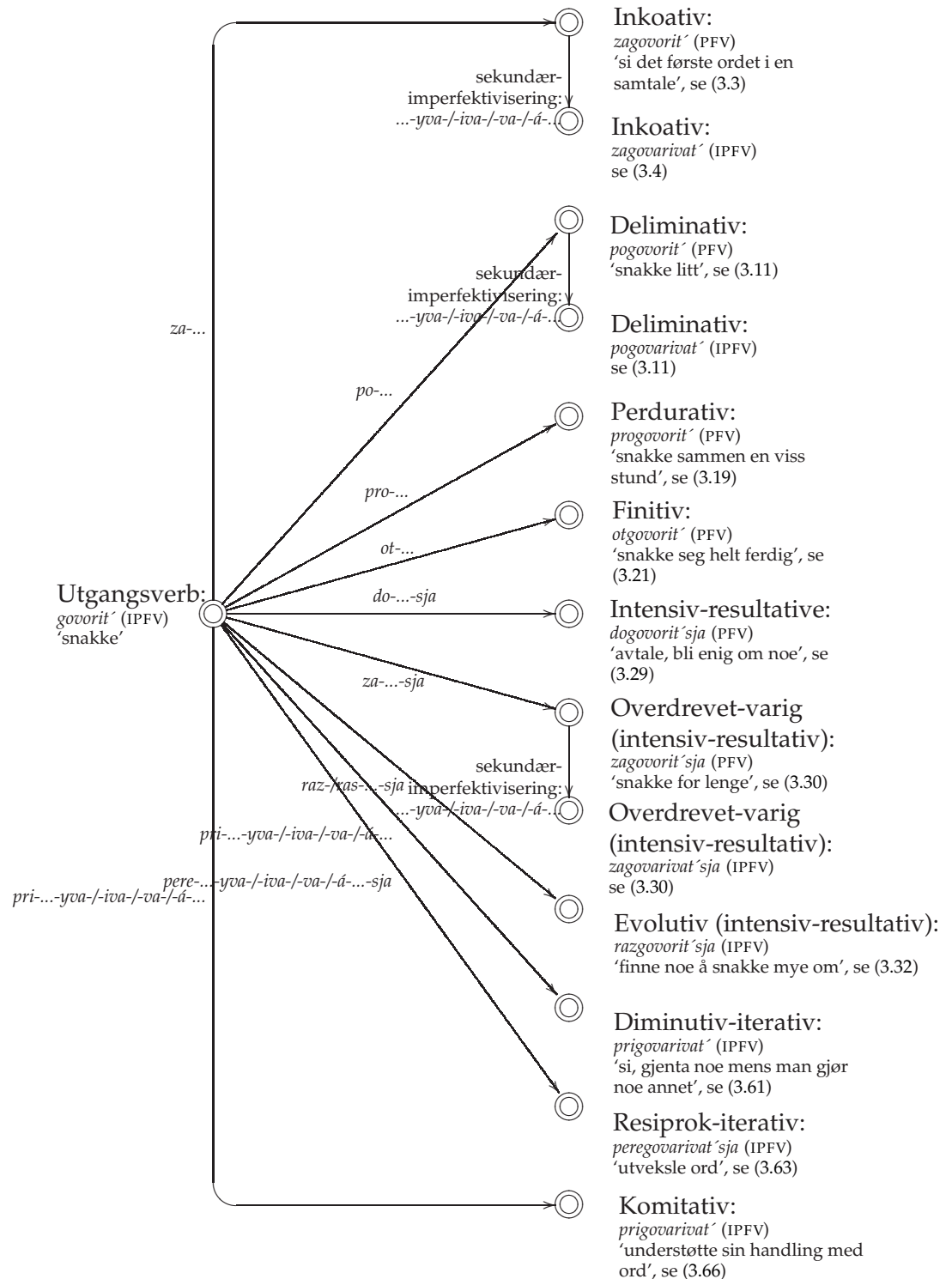

4.3 Analyse av *govorit'* ('snakke')

I likhet til ved *dumat'* i forrige avsnitt, kan en lage et omfattende nettverk av formene som er derivert fra leksemet *govorit'* ('snakke'). Også her vil vi se et tilfelle av fenomenet tvetydighet, og i tillegg skal vi se nærmere på bruken av sirkumfikser.

4.3.1 Nettverket for *govorit* ('snakke')

(4.3)

4.3.2 Sirkumfikser

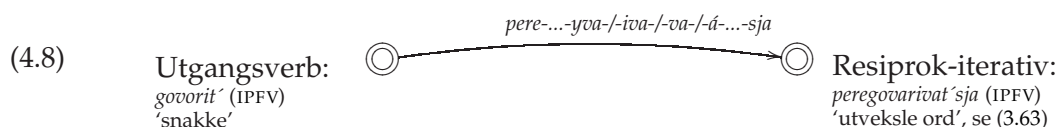
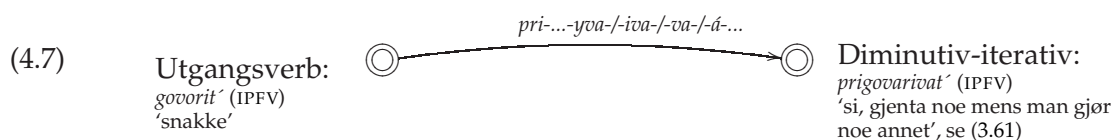
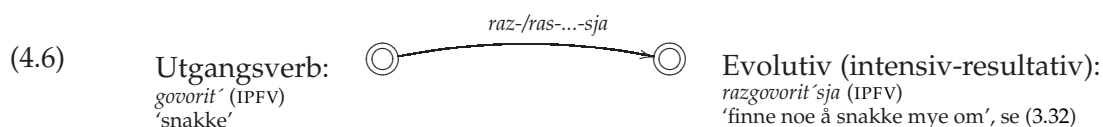
Som vi husker fra avsnitt 1.2.2.4, mener Zaliznjak og Šmelëv (2000, s 105) at følgende to sirkumfikstyper opptrer i russiske verb:

1. sirkumfikser som består av prefiks og avledningssuffiks danner imperfektive aksjonsarter
2. sirkumfikser som består av prefiks og *-sja*-suffiks danner perfektive aksjonsarter

Tillegg av sirkumfiks burde altså foregå i ett steg, som det er vist i nettverket i diagram (4.4). Mer spesifikt ser vi at nettverket i diagram (4.5) passer for begge typene sirkumfiks nevnt ovenfor.

I diagram (4.6) vises hvordan sirkumfiks type 2 konkret realiseres, mens i (4.7)–(4.8) er det vist hvordan ulike sirkumfigeringstransisjoner av type 1 foregår.

4.3.2.1 Sirkumfikser kontra kombinasjon av prefikser og suffikser

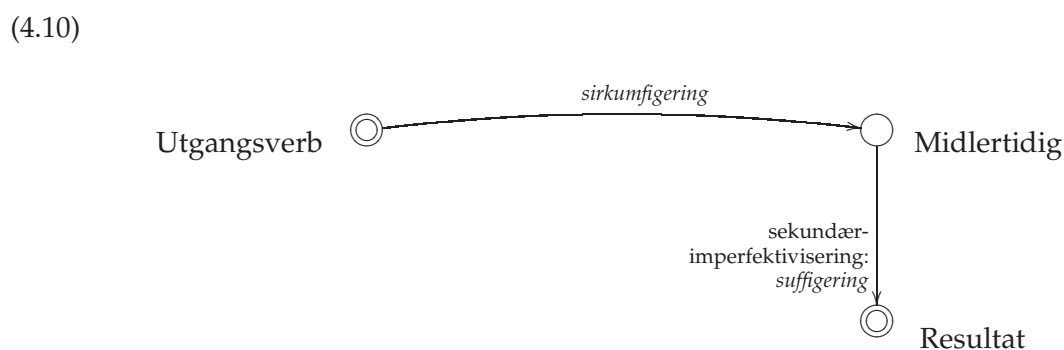
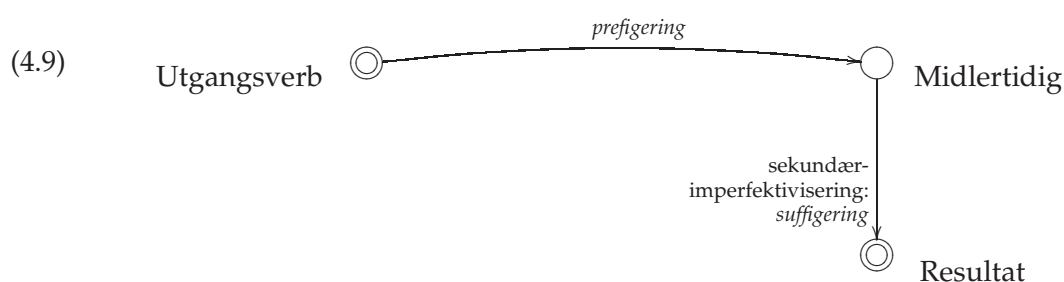
Prefigering og suffigering impliserer åpenbart at en prefigering finner sted. Lov 1 på side 10 stadfester at prefigerte verb er perfektive, med mindre en *eksplisitt imperfektivisering* har funnet sted. Både fra definisjonen i avsnitt 1.4.2 på side 17 og fra diagrammene

i avsnitt 3.2 vet vi at den eksplisitte imperfektiviseringen skjer i et separat steg i form av sekundærimperfektivisering.

Dette gjør at det faller seg mest naturlig å anse sirkumfikser for kun å være av type 2 på forrige side, nemlig bestående av prefiks og *-sja*-suffiks. Det betyr at transisjonene i (4.7) og (4.8) ovenfor er for enkle — en tostegsoperasjon er nødvendig for tilstrekkelig å beskrive hva som foregår her. En slik operasjon vil jeg argumentere for i neste avsnitt.

4.3.2.2 Multiple transisjoner med midlertidige tilstander

I (4.9) og (4.10) ser vi at de perfekte aksjonsartene som blir dannet, først danner et slags *midlertidig* PFV leksem. Dette leksemet kan dermed gå gjennom en sekundærimperfektivisering for å gi det endelige resultatverbet.

I (4.9) ovenfor ser vi plutselig at vi ikke har med noe sirkumfiks å gjøre, derimot opptrer en *midlertidig* verbform i begge diagrammene. I det følgende skal jeg argumentere for hvorfor jeg mener Zaliznjak og Šmelëv (2000) tar feil når de påstår at deres sirkumfiks type 1 faktisk er et sirkumfiks.

I tabell A.2 ser vi at det er fire ulike PFV aksjonsarter som er dannet ved tillegg av sirkumfiks, mens alle unntatt én av de IPFV aksjonsartene er dannet på denne måten. Når det gjelder denne siste imperfektive aksjonsarten, bemerker Zaliznjak og Šmelëv selv at den trolig en rest av et eldre aspektsystem i russisk (2000, s 121).

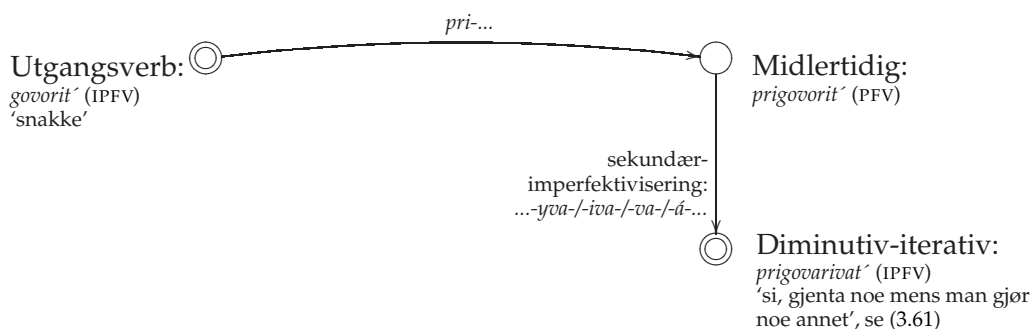
4.3.2.3 Kombinasjonsoperasjoner som aksjonsartdanning

Bemerkningene ovenfor, sammenstilt med referansen til Birnbaum (1982) i avsnitt 1.5.2.2.1 på side 19, kan tyde på at de imperfektive aksjonsartene som Zaliznjak

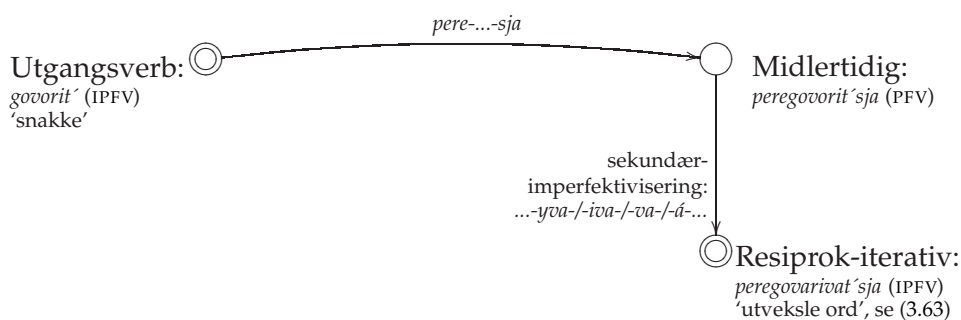
og Šmelëv anser som dannet ved sirkumfigering egentlig er det stabiliserte resultatet av flere ulike operasjoner.¹ Dette støttes opp av det faktum at de imperfektive aksjonsartene er dannet med relativt få ulike prefikser. Her kan en altså konkludere med at det kun er aksjonsartene som inneholder *-sja*-suffikset som faktisk har gått gjennom en suffigering.

Under ser vi bruk av disse ideene på konkrete verb.

(4.11)

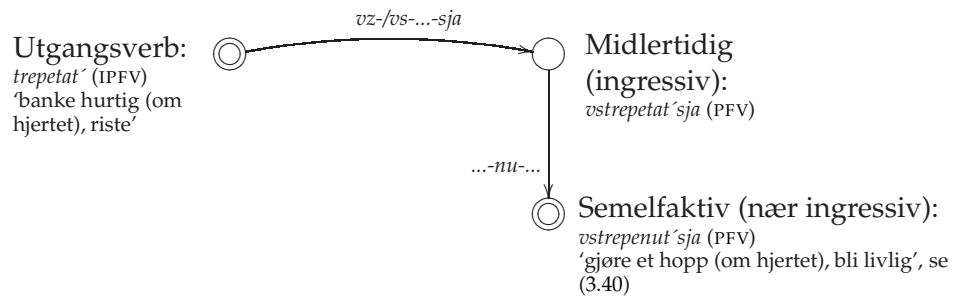
(4.12)

Når det gjelder semelfaktiv aksjonsart, bemerker Zaliznjak og Šmelëv (2000) at betydningen av enkelte instanser av den er 'nær ingressiv betydning'. Det vi observerer i den aksjonsarten er trolig et fenomen som minner om de ovenstående, med en tidligere tilstedeværende form av verbet i en slags midlertidig transisjonstilstand. Dette er illustrert i diagram (4.13).

¹ Zaliznjak og Šmelëv bemerker at iterativ aksjonsart kjennetegnes av den spesialiteten at '[b]åde utgangsverbet og det iterative verbet som dannes av det, er IPFV' (2000, s 122). Som en kan se av deres framstilling av de andre IPFV aksjonsartene, er ikke dette noe spesielt i det hele tatt. Muligens har de hatt i tankene at de andre imperfektive aksjonsartene går via et slags 'midlertidig' PFV ledd på veien til å bli komplette leksemer?

(4.13)

4.4 Avslutning

Vi har nettopp sett hvordan bruk av transisjonsnettverk kan brukes for å gjøre morfologiske og semantiske analyser av russiske verb. Ved bruk av disse nettverka har vi sett hvordan ulike leksemer blir derivert fra simplex-verb, og at semantisk spesifisering blir morfologisk realisert i danningen av aksjonsarter. I tillegg har vi etter mye 'om og men' fastslått at *sirkumfikser* for russiske verb består av prefiks og *-sja-*suffiks.

Kapittel 5

Konklusjon

Som nevnt innledningsvis, og senere fylldig illustrert, kan en med de ulike aspektene og aksjonsartene i russisk spesifisere en rekke ulike delbetydninger ved et verb, som tidslokasjon, dynamikk/statistitet, varighet, momentanitet, resultativitet og mye mer. Med aksjonsarter har en både en stor semantisk spennvidde, (som i eksempelet med *podpevat' komu-to* ('å begynne å synge sammen med noen, å bli med på å synge en sang som noen andre allerede synger') fra diagram (3.67) på side 52, og stort antall mulige leksemresultater (som opplistingen av leksemene derivert fra *dumat'* ('tenke') i avsnitt 3.1.1 på side 28.

Da jeg studerte russisk på Universitetet i Bergen, var grunnleggende lærebøker i russisk, som Christensen (1996) og Mathiassen (1996), på pensum. Fortsatt er førstnevnte pensum på begynnerkurs i russisk ved det nevnte universitetet, og begge er å finne på pensumlistene i en rekke kurs på begynner- og viderekommende nivå på Universitetet i Oslo.

Emnet *aksjonsarter* er dårlig dekket i disse lærebøkene. Som Zaliznjak og Šmelëv poengterer med sin bok, er dette et omfattende og viktig emne innen nettopp kunsten å mestre det russiske språket (2000, s 44–45). Deres verk om aspektologi og aksjonsartene er dessverre noe slurvete skrevet og dårlig organisert, og fattig illustrert. Dessuten bærer det preg av å være tilrettelagt folk som kan russisk, og kan synes noe tungt fordøyelig for oss andre.

Som vi så i kapittel 4, kan en ved å illustrere lingvistiske funn i nettverk ganske enkelt belyse emner og nyanser en ellers ikke får øye på. Dette igjen danner grunnlaget for nye problemer som krever videre undersøkelser. Ikke minst fortjener *bevegelsesverbene*, med sin finurlige oppførsel, en undersøkelse analogt til det sistnevnte kapittelet.

Tillegg A

Oversikt over aksjonsartene

På denne siden er det en tabell med en oversikt over de imperfektive aksjonsartene, og på neste side er tabellen over de perfektive aksjonsartene.

Aksjonsart	Aspekt	Morfologiske kjennetegn
Iterativ	IPFV	Suffiksene ...-yva-/iva-/va-/á-....
Diminutiv-iterativ	IPFV	Prefiksene og suffiksene po-...-yva-/iva-/va-/á-..., pod-...-yva-/iva-/va-/á-..., pri-...-yva-/iva-/va-/á-..., na-...-yva-/iva-/va-/á-..., raz-/ras-...-yva-/iva-/va-/á-..., vy-...-yva-/iva-/va-/á-....
Resiprok-iterativ	IPFV	Sirkumfikset pere-...-yva-/iva-/va-/á-...-sja.
Komitativ	IPFV	Prefiksene og suffiksene pri-...-yva-/iva-/va-/á-..., pod-...-yva-/iva-/va-/á-....

Tabell A.1: Zaliznjak og Šmelëvs (2000) imperfektive aksjonsarter.

Aksjonsart	Aspekt	Morfologiske kjennetegn	Eventuelle undertyper	Disses morfologiske kjennetegn
Begynnende	PFV		Inkoativ Ingressiv	Prefikset <i>za-....</i> Prefiksene <i>po-....</i> , <i>o-/ob-....</i> , <i>o-/ob-....</i> , <i>vz-/vs-....</i> , <i>u-....</i> Sirkumfiksene <i>vz-/vs-...-sja</i> , <i>raz-/ras-...-sja</i> .
Deliminativ	PFV	Prefikset <i>po-....</i>		
Perdurativ	PFV	Prefikset <i>pro-....</i>		
Finitiv	PFV	Prefikset <i>ot-....</i>		
Kumulativ	PFV	Prefikset <i>na-....</i>	Kumulativ-distributiv	Prefikset <i>pona-....</i>
Saturativ	PFV	Sirkumfikset <i>na-...-sja</i> .		
Intensiv-resultative	PFV	Sirkumfiksene <i>iz-/is-...-sja</i> , <i>vy-...-sja</i> , <i>u-...-sja</i> .	Kompletiv Overdrevet-varig Evolutiv	Sirkumfikset <i>do-...-sja</i> . Sirkumfikset <i>za-...-sja</i> . Sirkumfikset <i>raz-/ras-...-sja</i> .
Semelfaktiv	PFV	Suffiksene <i>...-nu-....</i> , <i>...-anu-....</i> Prefiksene <i>s-....</i> , <i>u-....</i> , <i>pri-...-nu-....</i> , <i>vz-/vs-...-nu-....</i> Sirkumfikset <i>vz-/vs-...-nu-...-sja</i> .		
Attenuativ	PFV	Prefiksene <i>po-....</i> , <i>pod-....</i> , <i>pri-....</i>		
Distributiv	PFV	Prefiksene <i>pere-....</i> , <i>po-....</i> , <i>popere-....</i>		

Tabell A.2: Zaliznjak og Šmelëvs (2000) perfekte aksjonsarter.

Tillegg B

Administrative bemerkninger

Forkortelser

Jeg har brukt følgende forkortelser i oppgaven, basert på Leipzig Glossing Rules:

2	2. person	M	maskulinum
3	3. person	N	nøytrum
ACC	akkusativ kasus	PASS	passiv
AUX	hjelpeverb	PFV	perfektivt aspekt
DAT	dativ kasus	PST	past (i Leipzig Glossing Rules kalt 'preteritum')
F	femininum	PTCP	partisippform av verb
INF	infinitiv	RES	resultativ 'aksjonsart' ¹
IPFV	imperfektivt aspekt	SG	entall
LOC	lokativ kasus		

I tillegg vil jeg benytte meg av de følgende forkortelsene som ikke er å finne i standardforkortelseslista i Leipzig Glossing Rules:

DEL	deliminativ aksjonsart	NPST	non-past
DIM	diminutiv-iterativ aksjonsart	OVV	overdrevet-varig aksjonsart
FIN	finitiv aksjonsart	PER	perdurativ aksjonsart
KUM	kumulativ aksjonsart	SEM	semelfaktiv aksjonsart
INGR	ingressiv aksjonsart		

¹ For mer informasjon om denne 'aksjonsarten', se fotnote 16 på side 20.

Hjemler

Glossing og lingvistiske forkortelser: Reglene angitt i Leipzig Glossing Rules vil hovedsaklig bli benyttet. De er beskrevet i dokumentet på adressa <http://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/LGR04.09.21.pdf>.

Transkripsjon: Her vil Scando-Slavicas regler for transkripsjon av kyrillisk i vitenskapelig bruk bli fulgt. En beskrivelse av de reglene har Språkrådet av en eller annen grunn lagt til dokumentet kalt TRANSKRIPSJON AV IKKE-RUSSISK KYRILLISK, som er å finne på adressen <http://www.sprakrad.no/upload/9261/kyrillur.pdf>.

Bibliografi

- BERKOV, Valerij P (1998). *Stor russisk—norsk ordbok*. Moskva: Levende Språk.
- BIRNBAUM, Henrik (1982). 'The Slavonic Language Community as a Genetic and Typological Class'. *Die Welt der Slaven*, vol. 27, s 5–43.
- BORIK, Olga (2006). *Aspect and reference time*, Oxford studies in theoretical linguistics 13, Oxford: Oxford University Press, kapittel 6 (s 165–213).
- CHRISTENSEN, Annie (1996). *Russisk grammatik*. Annie Christensen og Akademisk Forlag, annen utgave.
- COMRIE, Bernard (1976). *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge University Press.
- DICKEY, Stephen M (2000). *Parameters of Slavic Aspect: A Cognitive Approach*. CSLI Publications.
- DOWTY, David R (1979). *Word Meaning and Montague Grammar*, Dordrecht:Holland/Boston:U.S.A/London:England: D. Reidel Publishing Company, kapittel 2 (s 37–132).
- ISAČENKO, A B (1960). *Grammatičeskij stroj russkogo jazyka v sopostavlenii so slovackim*, vol. II. Bratislava.
- JERVELL, Hermann Ruge (2004). *Formal logic — A guided tour*. Unipub forlag.
- KLEIN, Wolfgang (1995). 'A Time-Relational Analysis of Russian Aspect'. *Language*, vol. 71(4), s 669–695.
URL: <http://www.jstor.org/view/00978507/ap020289/02a00020/0> – 04. mai 2007
- MATHIASSEN, Terje (1996). *Russisk grammatikk*. Universitetsforlaget AS, revidert utgave.
- NORDGÅRD, Torbjørn, red. (1999). *Innføring i språkvitenskap*. Ad Notam Gyldendal AS, første utgave.

- PADUČEVA, Elena Viktoovna (1996). *Semantičeskie issledovanija. Semantika vremeni i vida v ruskom jazyke. Semantika narrativa*. Jazyk. Semiotika. Kul'tura., Moskva: Jazyki russkoj kultury. ISBN 5887660465.
- SMITH, Carlota S (1997). *The Parameter of Aspect*. Kluwer Academic Publishers, annen utgave.
- SONNENHAUSER, Barbara (2006). *Yet There's Method In It — Semantics, Pragmatics and the Interpretation of the Russian Imperfective Aspect*. Doktorgradsavhandling, University of Leipzig, München.
- TONNE, Ingebjørg (2001). *Progressives in Norwegian and the Theory of Aspectuality*. Doktorgradsavhandling, Faculty of Arts, University of Oslo, Oslo.
- VENDLER, Zeno (1957). 'Verbs and Times'. *The Philosophical Review*, vol. 66(2), s 143–160.
URL: <http://www.jstor.org/view/00318108/di981207/98p0567c/0> – 10. mai 2007
- ZALIZNJAK, Anna Andreevna og Aleksej Dmitrievič ŠMEĽEV (2000). *Vvedenie v russkiju aspektologiju*. Studia philologica, Moskva: Jazyki russkoj kultury.